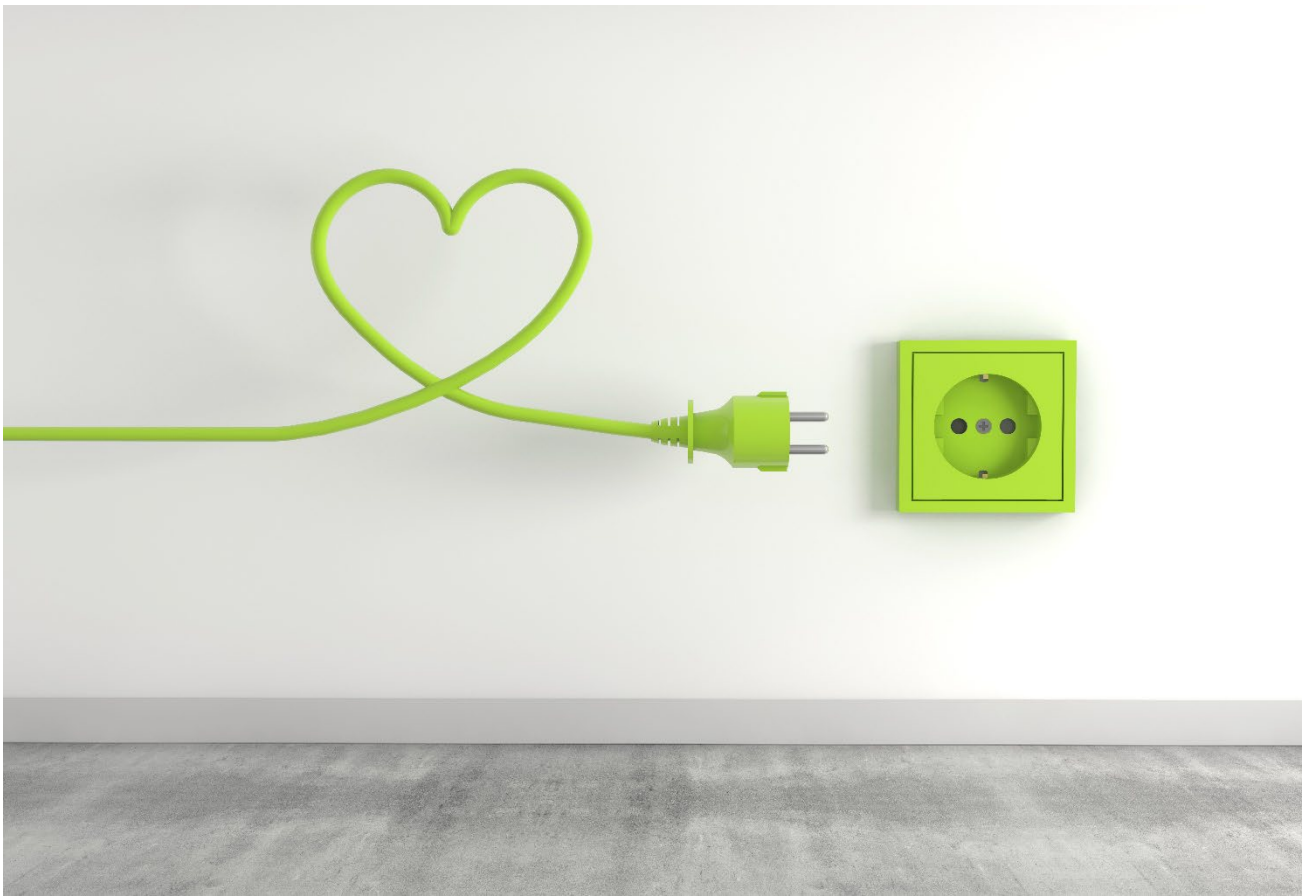

Eda kommun

Miljö- och energiplan för Eda kommun 2024-2026

- Styrdokument -

 Eda kommun	Styrdokument	
	Dokumenttyp	Plan
	Beslutad av	Kommunfullmäktige 2024-02-21 § 31
	Dokumentansvarig	Hållbarhetsstrateg
	Reviderad av	–

Miljö- och energiplan - en bilaga till Hållbarhetsstrategin

Kommunen har en Hållbarhetsstrategi antagen 2020.

Miljö- och energiplanen är en bilaga till hållbarhetsstrategin och innehåller en handlingsplan för den ekologiska dimensionen av kommunens hållbarhetsarbete.

Lagen om kommunal energiplanering

Miljö- och energiplanen fyller funktionen som den energiplan kommunen ska ha enligt lag 1977:439 om kommunal energiplanering.

I varje kommun ska det enligt lagen 1977:439 om kommunal energiplanering finnas en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. I en sådan plan skall finnas en analys av vilken inverkan den i planen upptagna verksamheten har på miljön, hälsan och hushållningen med mark och vatten och andra resurser.

Betydande miljöpåverkan

Miljö- och energiplanen bedöms inte medföra en betydande miljöpåverkan.
Beslut fattat av Kommunfullmäktige i Eda 2024-02-21.

Begreppsförklaring

Eda kommun – kommunen som geografisk yta

Eda kommunorganisation – avser den kommunala organisationen utan bolag

Eda kommunorganisation med bolag – kommunala organisationen med bolag

Kommunala bolag:

Eda Bostads AB

Eda Energi AB

Valfjället Skicenter AB

Teknik i Väst AB (samägt med Arvika kommun)

Innehållsförteckning

1	Inledning	5
1.1	Syfte och utformning	5
1.2	Relaterade styrdokument	5
1.3	Kommunens roll	6
2	Miljö och klimat	7
3	Energiplan	11
3.1	Eda kommun	11
3.1.1	Fjärrvärme	12
3.1.2	Biobränslen	12
3.1.3	Transporter	12
3.2	Eda kommunorganisation med bolag	13
3.3	Energiberedskap	15
3.4	Framtidens energisystem	16
4	Utvecklingsområden	18
5	Uppföljning och fortsatt arbete	25
6	Referenslista	25
	Bilagor	25
	Bilaga 1. Beskrivning av miljöpåverkan och miljöbedömning	26
	Beskrivning av miljöpåverkan	26
	Behovsbedömning av miljöbedömning	27

Bilaga 2. Handlingsplan

Bilaga 3. Uppföljningsmall

1 Inledning

Kommunens viljeriktning i arbetet med miljö- och klimatarbetet beskrivs i kommunens hållbarhetsstrategi. I fem fokusområden pekar kommunen ut hur Eda kommun ska kunna genomgå en hållbar utveckling inom planetens gränser; Fossilfria transporter, Robust och flexibelt energisystem, Långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk, Hållbar vattenförvaltning och Ansvarstagande konsumtion är de fem fokusområdena med det långsiktiga målet om att nå noll nettoutsläpp till år 2045.

Kommunen har utöver hållbarhetsstrategin signerat Miljööverenskommelser med Länsstyrelsen i Värmland tom. 2025, genom vilka kommunen åtagit sig att arbeta med åtgärder inom sju prioriterade områden kopplat till arbetet med de svenska miljömålen. Fokusområdena är; Infrastruktur för förnybara drivmedel och laddbara fordon, Fysisk planering för förnybar energi, Giftfri vardag, Integrering av grönska och ekosystemtjänster i samhällsplaneringen, Ökad dialog kring målbilder i skogen, Pollinering samt Kommunal vattenplanering.

1.1 Syfte och utformning

Kommunens hållbarhetsstrategi pekar ut den strategiska viljeriktningen för kommunens hållbarhetsarbete. Miljö- och energiplanen är en bilaga till strategin och har som uppgift att samla och hålla ihop åtgärdsarbetet med energi, miljö- och klimatfrågorna i kommunen. Syftet med planen är att ge en översiktlig nulägesbild, belysa behoven av åtgärdsarbete samt konkretisera det praktiska arbetet med den ekologiska dimensionen av hållbarhet. Miljö- och energiplanen är uppdelad i tre delar:

Den första delen är en övergripande beskrivning av klimatpåverkan i Eda kommun och bakgrund till behovet av åtgärder som berör klimatförändringar och miljöpåverkan.

Del två utgör energiplanen, innehållande nulägesbeskrivning, framtida utmaningar och utvecklingsbehov inom energiområdet. I denna del lyfts även klimatrelaterade områden såsom transporter och förnybar energi.

Del tre är de utvecklingsområden som kommunen behöver arbeta vidare med inom miljö, klimat och energiområdet. Utvecklingsområdena har baserats på kommunens hållbarhetsstrategi samt miljömålsarbete.

1.2 Relaterade styrdokument

Kommunen har flera olika styrdokument som bidrar till arbetet med hållbarhetsstrategin och för området nationella och globala mål. Nedan listas ett antal styrdokument som tar upp för planen relevanta områden och åtgärdsarbete. Åtgärdsarbetet i denna plan kan även leda till att ytterligare styrdokument, såsom planer eller riktlinjer, tas fram.

- **Avfallsplan.** Avfall, återvinning och ökat återbrukande, minskat matsvinn och därtill hörande åtgärdsarbete tas i huvudsak upp i kommunens avfallsplan.
- **VA-plan.** Åtgärder kopplade till dricks- och avloppsvatten, dagvattnet samt till viss del vattenstatus (miljökvalitetsnormer) tas upp i kommunens VA-plan. Under 2023 tas även en **vattentjänstplan** fram som delvis omfattar arbete med klimatanpassning som tex. ökat skyfall kopplat till kommunala vattentjänster.
- **Risk- och sårbarhetsanalysen, RSA.** Tar upp energiberedskap och riskrelaterad klimatanpassning.
- Kommunen har en **skogsstrategi** som anger viljeriktningen för skötseln och förvaltningen av kommunens skogsinnehav.
- Det kommunala bolaget Teknik i Väst AB har en **klimatanpassningsstrategi** som omfattar kommunens tekniska verksamhet.
- **Översiktsplanen** har en övergripande koppling till planen. Till översiktsplanen finns även en **vindbruksplan** och en **LIS-plan**.
- **Hälsoplanen** tar upp folkhälsorelaterat arbete, vilket har synergier till vissa åtgärder i miljö- och energiplan. En ny version tas fram under 2023.
- Under 2023/2024 pågår arbetet med att ta fram en **planeringsstrategi**. I strategin ska fullmäktige ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar för den kommunala översiktsplanen och bedöma i vilken utsträckning planen fortsatt är aktuell, samt redogöra för kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering för att hålla planen aktuell.

1.3 Kommunens roll

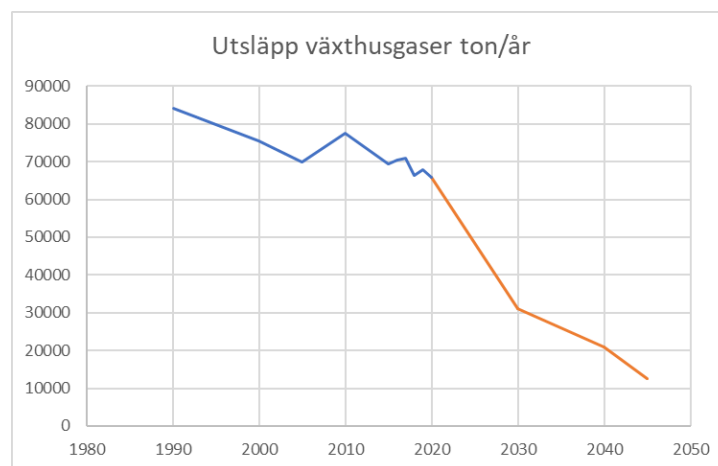
Möjligheten att förändra och styra energisystemet och klimatpåverkan i Eda beskrivs i denna plan utifrån den rådighet som kommunorganisationen har, genom direkt eller indirekt rådighet och genom påverkan.

Den direkta rådigheten innefattar det som kommunorganisationen kan påverka inom den egna verksamheten och kan till exempel vara att energieffektivisera kommunens egna fastigheter eller att byta ut fossilbränsle drivena fordon i kommunens fordonsflotta. Indirekt rådighet innefattar möjligheten att ge invånare, företagare och besökare förutsättningar att göra bra val och fatta kloka beslut, tex. informera om och underlätta miljövänliga och klimatsmarta val och ge energirådgivning till privatpersoner, organisationer och företag. Kommunorganisationen kan också genom påverkansarbete och samarbete verka för en utveckling som ligger utanför kommunens rådighet.

2 Miljö och klimat

Klimatpåverkan i Eda

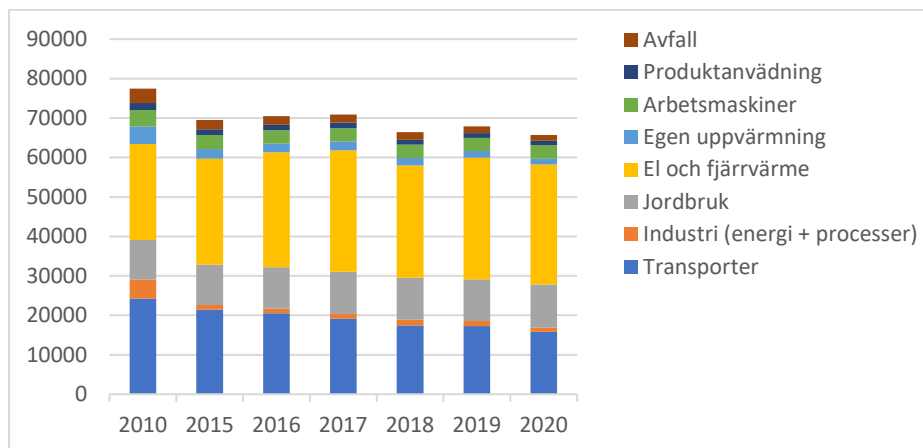
Det långsiktiga målet i kommunens Hållbarhetsstrategi är att nå det nationella målet om noll nettoutsläpp till år 2045, vilket innebär en minskning med 85% av utsläppen till år 2045 jämfört med år 1990. De kvarvarande 15% av utsläppen ned till noll kan uppnås genom så kallade kompletterande åtgärder, där olika sätt beskrivs i det klimatpolitiska ramverket; ökat nettoupptag av växthusgaser i skog och mark, avskiljning och lagring av koldioxid med biogent ursprung (bio-CCS) samt utsläppsminskningar utanför Sveriges gränser. Etappmålen för det nationella långsiktiga målet är 40 % lägre utsläpp 2020 och 63 % lägre år 2030. År 2020 var Eda kommuns territoriella utsläpp 22% lägre jämfört med basåret 1990 (redovisas av blå linje i figur 1).

Figur 1. Utsläpp av växthusgaser (ton CO₂ekv) som sker inom Edas kommungräns. Blå linje är utsläppsminskningen som skett fram till år 2020. Orange linje visar hur minskningen behöver ske för att nå etappmålen 2030 respektive 2040 samt det långsiktiga målet om 85 % lägre utsläpp 2045. Källa: Nationella emissionsdatabasen

De största växthusgasutsläppen är kopplade till transporter samt området el och fjärrvärme (se figur 2). En förklaring till el och fjärrvärmens miljöpåverkan kan kopplas till förbränningen av fossil plast som sker i kraftvärmeverket i Åmotfors, där energiåtervinning av hushållsavfall sker. Att påverka de totala utsläppen ligger inte inom kommunorganisationens rådighet, men att påverka vad som hamnar i hushållsavfallet inom kommunens geografiska område är något som kommunen kan arbeta med, tex genom ökad information om plastens miljöpåverkan såväl internt som externt och genom ökad medvetenhet vid upphandling och inköp. Att arbeta med information om plast för att öka medvetenheten och minska användningen har flera fördelar, tex i arbetet med giftfri miljö samt för att minska nedskräpning¹.

¹ Åtgärdsarbete kopplat till att bland annat minska uppkomsten av avfall samt ökad återvinning återfinns i kommunens avfallsplan.

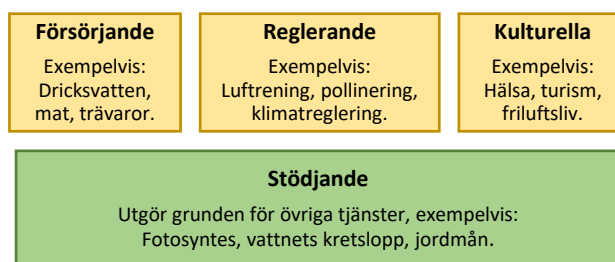
Figur 2. Klimatpåverkan från utsläpp av växthusgaser (ton CO₂ekv) som sker inom Edas kommungräns. Källa: Nationella emissionsdatabasen

I Sverige är de konsumtionsbaserade utsläppen omkring 8 ton per person och år, men bör vara högst 1 ton per person till år 2050 för att uppnå parisavtalets² mål och lyckas hålla den globala temperaturökningen väl under 2 grader. Resor, mat och konsumtion står för en stor del av klimatpåverkan, och 62 % av Sveriges konsumtionsbaserade utsläpp sker utomlands. Att ändra konsumtionsvanorna är en stor utmaning men också en stor möjlighet till att minska klimatpåverkan. Att fler kommuninvånare gör medvetna val kan dessutom både det lokala näringslivet och klimatet tjäna på.

Ekosystem och biologisk mångfald

Att minska utsläppen av växthusgaser är viktigt för att minska takten på den globala uppvärmningen och begränsa och mildra utvecklingen av den klimatförändring som redan börjat ske. Det förändrade klimatet påverkar även den biologiska mångfalden negativt. Förlusten av biologisk mångfald har beskrivits som ett lika stort hot mot människan som klimatförändringarna. Detta är därför två kriser som är starkt sammanlänkade.

Den biologiska mångfalden är grunden för livet på jorden och en förutsättning för väl fungerande ekosystem. Förlusten av biologisk mångfald utarmar ekosystem som leder till att ekosystemtjänsterna försämras, vilket utgör en stor risk för människors liv och hälsa. Ekosystemtjänsterna delas ofta upp i fyra olika typer, se figur 3.

Figur 3. Indelning av ekosystemtjänsterna i fyra olika typer.

² Parisavtalet är ett globalt klimatavtal som slår fast att den globala uppvärmningen ska hållas väl under 2 °C och sträva efter att begränsa den till 1,5 °C

Orsaken till förlusten av biologisk mångfald de senaste 50 åren är framförallt förändrad användning av mark och vatten, överutnyttjande av arter (jakt och fiske), klimatförändringar, föroreningar och spridning av främmande arter.

Det finns ett stort mervärde i att hantera de två kriserna tillsammans. Den biologiska mångfalden säkerställer ekosystemtjänster, dvs. möjligheten till bl.a. produktion av livsmedel och skog. Starka, friska och resilienta (motståndskraftiga) ekosystem får i sin tur en större motståndskraft mot klimatförändringar, såsom torka och översvämning. Därför är det en viktig del i att stärka samhället i ett förändrat klimat. Ekosystemen och den biologiska mångfalden har därför en nyckelroll i en långsiktigt hållbar klimatanpassning.

Kolsänkor

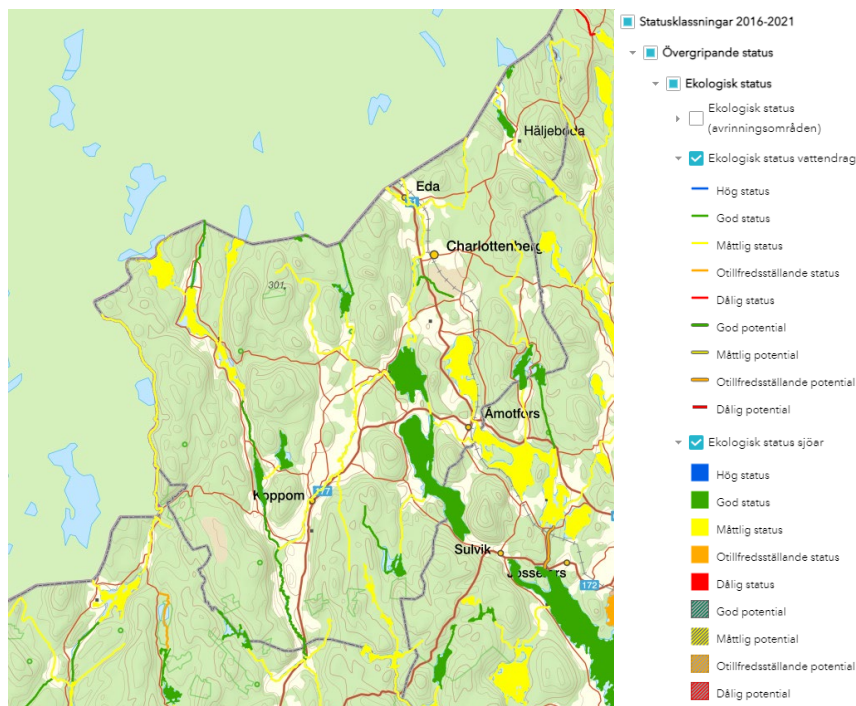
Skog och mark spelar också en stor roll som kolsänka, dvs. då det binder kol ur atmosfären, och är en viktig del i att uppnå målet om noll nettoutsläpp till 2045. Kolinlagring kan ske på flera olika sätt, genom att skydda skog och mark i både Sverige och andra länder, nya brukningsmetoder i jord- och skogsbruket och bygga mer i trä. Våtmarker som dränerats för att öka produktion på skogs- och jordbruksmark utgör en större utläppskälla av koldioxid än personbilstrafiken i Sverige. Det beror på att en orörd våtmark (mosse, kärr eller blandmyr) inte bryter ner växtdelarna på grund av syrefria förhållanden. När marken dräneras syresätts torven, vilket påbörjar nedbrytningen av organiska ämnen och koldioxid bildas. Våtmarker har också en stor betydelse för den biologiska mångfalden och bidrar med viktiga ekosystemtjänster, som tex. vattenrening. Att restaurera våtmarker kan därför bidra med många olika nyttor i miljö och klimatarbetet.

Vattenförvaltning

Vatten är livsviktigt. Vi använder vatten till bland annat mat och dryck, bad och fiske, i jord- och skogsbruket, i industrin. Hela samhället och även naturen är beroende av att det finns tillgång till friskt vatten. Störda och förorenade vattenmiljöer kan få stora konsekvenser inte bara för vattenlevande varelser, det kan påverka många delar av samhället.

EU har därför ett vattendirektiv som omfattar alla medlemsländer. Vattenförvaltningen handlar om att vi ska förbättra våra vatten och skapa en långsiktigt hållbar förvaltning av våra vattenresurser. Den omfattar sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten. Vattendirektivet är införlivat i svensk lagstiftning.

Det övergripande målet är att alla vattenförekomster ska uppnå god status senast 2027. Det finns också ett försämringsförbud som innebär att ingen försämring av vatten får ske, exempelvis att ett vatten går från god till måttlig status. Nuvarande förvaltningsplan gäller till 2027.

Figur 4. Statusklassningar avseende ekologisk status av ytvatten (sjöar och vattendrag) i Eda kommun. Källa: VISS

Ansvaret för förvaltningen är gemensamt med andra myndigheter, men kommunerna har en viktig roll i arbetet och uppdraget är brett. Det omfattar bland annat hantering av dagvatten och rening av avloppsvatten, säker tillgång till dricksvatten och tillsyn på olika verksamheter som släpper ut till eller kan påverka vatten. Arbetet med vattenförvaltningen styrs genom förvaltningsplan och åtgärdsprogram³ där kommunerna har sex åtgärder att arbeta med.

Kommuner har också stora möjligheter att arbeta med fysiska åtgärder som kan förbättra vattenkvaliteten, både genom egen verksamhet och genom att stötta, engagera och samverka med andra aktörer, såsom föreningar. Eda kommun är medlem i By- och borgviksälvens vattenråd samt By- och borgviksälvens vattenvårdsförbund som samverkar med andra aktörer, såsom kommuner, företag och föreningar om vattenförvaltningen. I databasen vatteninformationssystem Sverige, VISS, finns förslag på åtgärder för varje vattenförekomst, tex skapa vandringsvägar för fisk, anlägga våtmarker eller bygga faunapassager.

Giftfri miljö

Kemikalier av olika slag finns överallt i samhället och har varit en viktig del i människans utveckling och är idag en naturlig del av våra liv. Alla kemikalier är dock inte hälsosamma, varken för oss människor eller för miljön och den biologiska mångfalden, och särskilt barn är känsliga för påverkan eftersom de utvecklas. Kemikalier kan hittas långt från sin ursprungskälla, tex. hittas mikroplast i fiskar, PCB i bröstmjolk hos människor och flamskyddsmedel i sälar i Arktis. Farliga ämnen

³ [Åtgärdsprogram för vatten 2022–2027 Västerhavets vattendistrikt | Vattenmyndigheten](#)

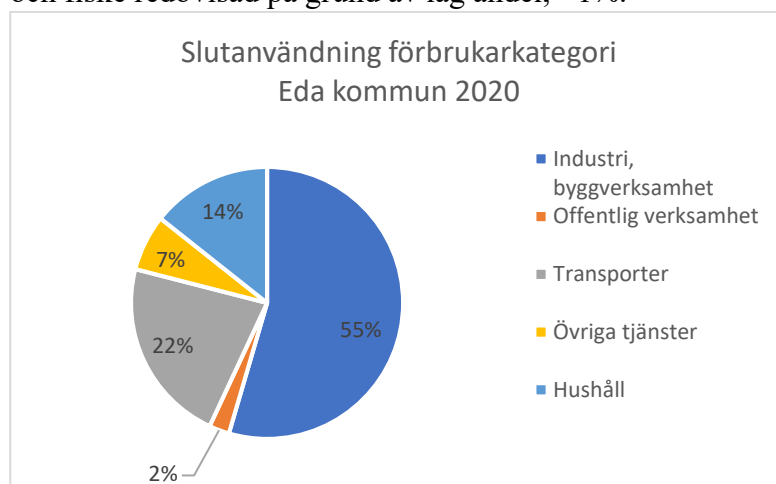
som fasats ut läcker fortfarande ut i miljön, tex från förorenad mark eller från befintliga produkter. Konsumtionen av varor sker idag på en global nivå där kemikalielagstiftningen inte ser likadan ut i alla länder och många har lägre krav än vad EU har. När riskminskande åtgärder införs för ett ämne tar det dessutom tid innan exponeringen minskar i samhället.

3 Energiplan

3.1 Eda kommun

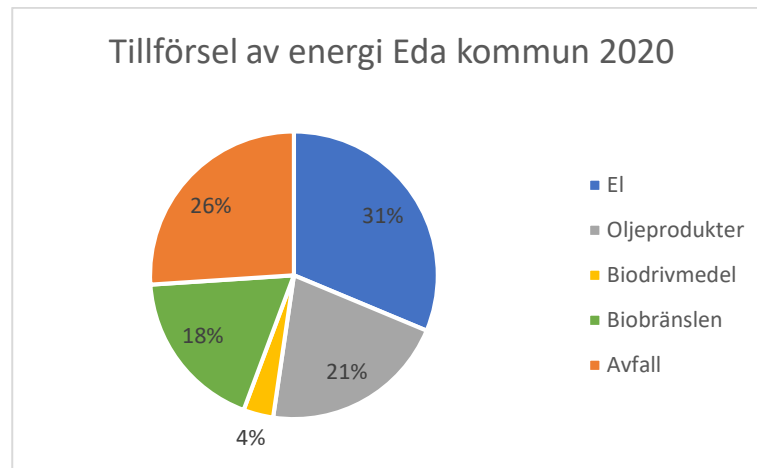
Energiläget i Eda kommun som geografisk yta har i huvudsak baserats på Länsstyrelsernas Energi- och klimatsamordning, LEKS, och den energibalans som tagits fram för Värmland för år 2020. Statistiken bygger till stor del på SCB:s kommunala och regionala energistatistik (KRE) och är egentligen inte lämplig att brytas ned på kommunal nivå, varför det finns en osäkerhet kring statistikens tillförlitlighet. Statistiken har ändå bedömts som tillräckligt tillförlitlig för att redovisa energiläget för kommunens geografiska yta.

Den totala slutanvändningen av energi, inklusive distributionsförluster, uppgick till 225 GWh år 2020. Figur 5 nedan visar hur slutanvändningen fördelas över förbrukarkategorierna. Industrin står för den största andelen i slutanvändningen. I redovisningen finns inte kategorin jord, skog och fiske redovisad på grund av låg andel, <1%.

Figur 5. Slutanvändningens fördelning i förbrukarkategorier, Eda kommun 2020.

Källa: *Energibalans Värmland, statistik 2020, från Länsstyrelsernas Energi- och klimatsamordning, LEKS.*

Figur 6. Tillförsel fördelat i kategorier, Eda kommun 2020. Källa: *Energibalans Värmland, statistik 2020, från Länsstyrelsernas Energi- och klimatsamordning, LEKS.*

Elproduktionen i kommunen utgörs av vattenkraft (45 GWh) och en mindre del solkraft (266 MWh) under 2020. Utöver detta genereras kraftvärme/industriellt mottryck som används i industrin (19 GWh). Elproduktionen från solkraft kan dock antas vara betydligt högre under 2023 eftersom nätanslutna solcellsanläggningar har ökat med 66% mellan 2020 och 2022. Den installerade effekten 2022 var 0,9 MW jämfört med 0,28 MW år 2020.⁴

3.1.1 Fjärrvärme

Fjärrvärmeproduktion finns i tätorterna Charlottenberg och Åmotfors. I Charlottenberg sker fjärrvärmeproduktionen genom förbränning av biobränsle och i Åmotfors genom en förbränningsanläggning för avfall. Förbränningsanläggningen förser dels intilliggande industri med energi och fjärrvärme till tätorten. Distributionen sker via ett kommunalt bolag, Eda Energi AB.

3.1.2 Biobränslen

Utöver biobränslen som används i fjärrvärmerna används biobränsle av hushållen för egen uppvärmning, motsvarande 23 GWh i 2020 års statistik. De bränslen som ingår i statistiken är ved, flis, spån, pellets och briketter.

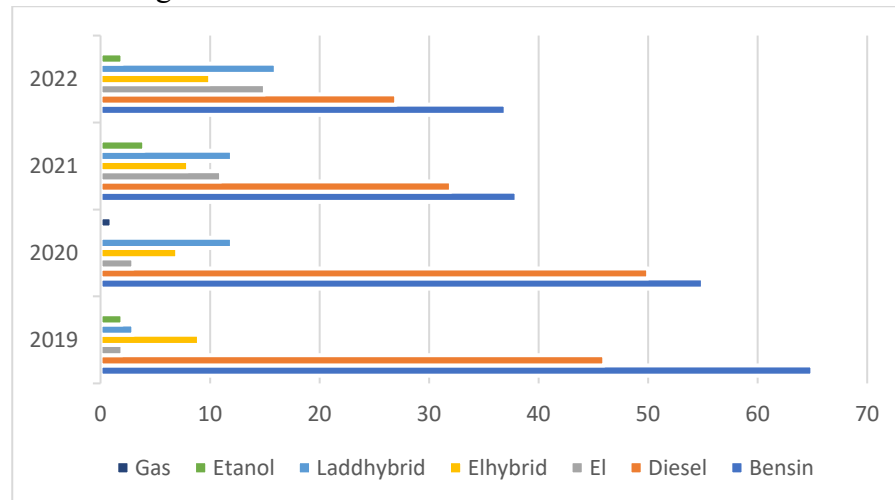
Biodrivmedel, såsom HVO, FAME och etanol, utgör en mindre del av transportsektorns slutanvändning, ca 15 % år 2020.

3.1.3 Transporter

Som landsbygdskommun med begränsad kollektivtrafik är bilen som transportmedel en förutsättning. De fordon som finns registrerade i Eda kommun drivs till största delen med fossila bränslen. 2022 utgjordes 92 % av de personbilar som var registrerade i kommunen av diesel eller bensinbilar. Elbilar och hybrider ökar dock successivt. Statistiken visar

⁴ [Nätanslutna solcellsanläggningar, antal och installerad effekt, från år 2016 - . PxWeb \(energimyndigheten.se\)](#)

att antalet nyregistrerade diesel och bensinbilar minskar i antalet medan el, elhybrid och laddhybrider ökar, se figur 7. Av de personbilar som nyregistrerades 2019 var 87 % diesel eller bensin, medan 2022 hade andelen sjunkit till 60 %. Fram till november 2022 fanns ett bonussystem för elbilar som bidrog till den ökade trenden. Då bonussystemet tagits bort innebär det att trenden för nyinköp av elbilar kan komma att gå ner något. I kombination med det ekonomiska läget är prognosen (för Sverige) att antalet nya laddbara bilar kommer minska under kommande år för att sedan öka igen⁵.

Figur 7. Nyregistrerade personbilar efter drivmedel i Eda kommun under 2019-2022.
Källa: Trafikanalys.

3.2 Eda kommunorganisation med bolag

Under 2022 förbrukades 8205 MWh el⁶ i kommunorganisationen, inklusive bolagens verksamheter. Uppvärmning sker via fjärrvärme och värmepumpar. Fjärrvärmeförbrukningen i de kommunägda fastigheterna uppgår till 5100 MWh/år⁷.

Eda Bostads AB är ett kommunägt bolag som äger och förvaltar fastigheter med två huvudsakliga inriktningar. Dels omfattar fastighetsbeståndet bostadslägenheter i Eda kommun. Vidare förvaltar bolaget fastigheter med lokaler för Eda kommuns olika verksamheter, såsom skolor, förskolor, förvaltningslokaler, idrottslokaler samt lokaler för omsorg och särskilt boende. Genom bolaget bedriver kommunen ett aktivt arbete med energieffektiviserande åtgärder. De kommunala byggnaderna värms upp med fjärrvärme i tätorterna Charlottenberg och Åmotfors och med värmepumpar där inte fjärrvärme finns tillgängligt. Fjärrvärmeförbrukningen inom bostadsbolaget uppgår till 8700 MWh⁷.

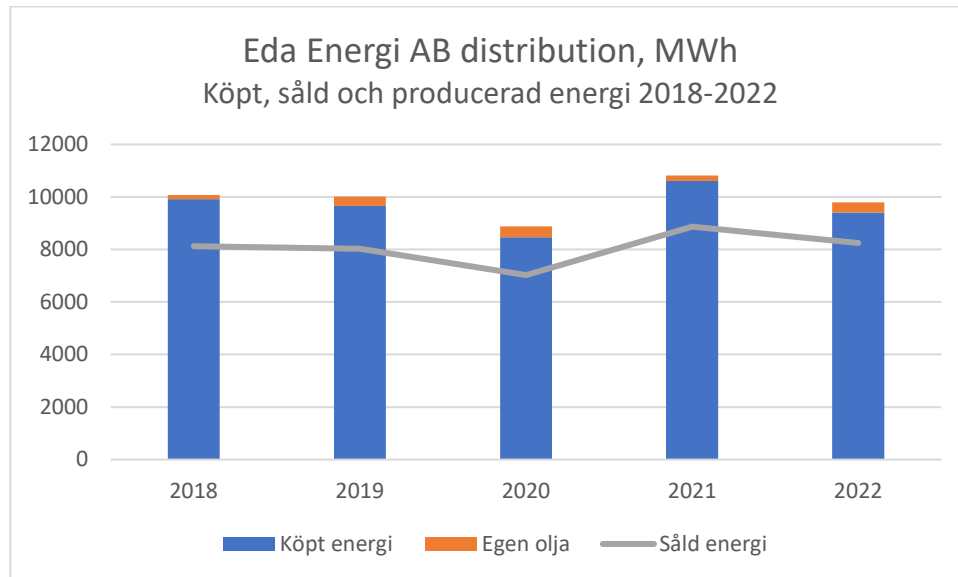
Fjärrvärmenätet i Åmotfors började anläggas 2006, och 2009 bildades det kommunala bolaget Eda Energi AB, som köper energi och distribuerar fjärrvärme från kraftvärmeverket i Åmotfors. Vid

⁵ [Antalet nyregistrerade fordon fortsätter att minska de kommande åren \(trafa.se\)](https://trafa.se/antalet-nyregistrerade-fordon-fortsatter-att-minska-de-kommande-aren)

⁶ Innefattar förbrukningen i kommunala verksamheter och processer samt fastighetsel för bostadslägenheter.

⁷ Fjärrvärmen baseras på normalårskorrigerade värden från 2019 och 2020.

regelbundet driftstopp av förbränningspannan drivs fjärrvärmens av oljepannor. Eda Energi AB har en egen oljepanna som används vid driftuppehåll under sommartid och vintertid kommer värmen från kraftvärmeverkets oljepanna. Både kraftvärmeverket och Eda Energi använder fossil eldningsolja men avser att utreda möjligheten att övergå till bioolja för de kontinuerliga driftstoppen.

Figur 8. Distributionen av energi på fjärrvärmenätet i Åmotfors, Eda Energi AB.

Källa: Eda Energi AB.

Förnybar energiproduktion inom kommunorganisationen har inte funnits tidigare men kommer börja ske under 2023 då etablering av solceller på kommunala byggnader har påbörjats. Totalt kommer fyra anläggningar att tas i drift initialt, tre på bostadslägenhetshus och en på kommunal verksamhetsbyggnad.

Samlad statistik för transporterens energianvändning i den kommunala organisationen saknas. Fordon i kommunorganisationen med bolag brukar fossila bränslen, med undantag för det kommunala bolaget Teknik i Väst där HVO används som drivmedel. Teknik i Väst samägs med Arvika kommun. Verksamheten har ett mål om max 180 ton koldioxidekvivalenter⁸ från transporter inom bolaget tom. 2025. Statistiken som finns framtagen avser hela bolaget och redovisas inte separat för Eda kommun.

Körsträckan för kommunorganisationens fordon redovisas nedan (figur 9). Eda Bostads AB förbrukade totalt 37,6 ton koldioxid⁹ under 2022 från sin bränsleförbrukning.

⁸ [Verksamhetsplan 2023-2025 Teknik i Väst \(arvika.se\)](#)

⁹ Innefattar diesel och bensin, ej aspen och 2takts. Verktyg som använts för beräkning liter till kg CO₂: [Drivmedelskalkyl | Miljöfordon \(miljofordon.se\)](#)

Figur 9. Körsträcka per år inom kommunorganisationen (exkl. bolag).

Källa: Eda kommun

Arbetet med att införa elbilar och laddhybrider i den kommunala organisationen är påbörjat. Fordon har beställts och den interna laddinfrastrukturen är under uppbyggnad.

3.3 Energiberedskap

Energitillförseln är en viktig förutsättning för samhällsfunktionerna och i dagens elberoende samhälle är vi sårbara utan el. Därför är en säker och tillräcklig energitillförsel en av de grundläggande frågorna vid energiproduktion och distribution. Frågan behandlas bland annat genom risk- och sårbarhetsanalys och egenansvar hos distributörer och producenter. I Eda kommun är Ellevio AB elnätsägare. Ellevio AB har både regionnät i Värmland och lokalnätet i Eda kommun. För att minska risken för elavbrott har elbolaget jobbat med att säkra upp det lokala elnätet genom att tex. gräva ner en del partier¹⁰. Regionnätet, som transporterar större mängder el längre sträckor, är luftburet eftersom det tvärtemot lokalnätet är det mest driftsäkra. Att regionnätsledningarna skyddas i samhällsplaneringen och att avstånd upprätthålls till viktiga ledningar bidrar till säkerheten för nuvarande och framtida ökande kapacitetsbehov. Den kommunala verksamheten arbetar med kontinuitetshantering för att vara förberedd vid eventuellt elbortfall.

Styrel är en metod som utarbetats av Energimyndigheten och som syftar till att styra el till prioriterade användare under en plötslig eleffektbrist. Det är ett omfattande arbete för att identifiera de mest samhällsviktiga elanvändarna som ska prioriteras vid elbrist. Kommunen har tillgång till reservkraftsaggregat i begränsad omfattning och samhällsviktig verksamhet prioriteras.

Transportsektorn är idag nästan helt beroende av fossila drivmedel men

¹⁰ <https://www.ellevio.se/om-ellevio/det-har-gor-vi/vara-projekt/varmland-bergslagen/varmland-projekt/>

behovet av att fasa ut fossila bränslen gör att en stor del av kommunens bilar elektrifieras. Det innebär att beroendet av el och elförbrukningen kommer att öka. En helt eldriven fordonsflotta riskerar bli stillastående om elen skulle försvinna samtidigt som flera samhällsviktiga funktioner är beroende av fordon för att kunna uppfylla sina uppdrag. För att fortfarande fungera vid bortfall av el väljs hybridbilar som även fungerar med fossila drivmedel. Importörer och säljare är enligt lag skyldiga att ha ett beredskapslager av olja i 90 dagar i Sverige. Om importen störs finns en risk för att tillgången på drivmedel påverkas. För en ökad försörjningstrygghet kan tillgång till förnybara drivmedel vara viktig ur ett beredskapsperspektiv.

3.4 Framtidens energisystem

Energianvändning, kapacitet

En stor utmaning för kommunens framtida utveckling är kapacitetsbristen. En utbyggnad av elnätet i Värmland väntas inte ske före 2030. Kommunen har som aktör en begränsad rådighet i frågan gällande elnätet, men kan i sin roll genom fysisk planering arbeta för att peka ut var ökad kapacitet behövs. Industrin står för den största delen av slutanvändningen i Eda, varför dialogen med industrin är viktig i arbetet för en mer effektiviserad energianvändning samt kartläggande av kommande behov. Kommunen kan i sin fysiska planering påverka nya etableringars placering genom tidig dialog och genom att involvera elnätsägaren tidigt i processen.

En viktig del i arbetet för att lämna utrymme på elnätet är genom att minska energianvändningen och genomföra energieffektiviserande åtgärder. Att arbeta för att minska effekttoppar, dvs. sprida ut energianvändningen mer jämnt över dygnet, är också en åtgärd för att undkomma effektbrist som kan riskera uppstå särskilt under kalla vinterdagar.

Lagring

Att kunna lagra energi bedöms vara en förutsättning för att över tid kunna klara den ökade elektrifieringen och ökade andelen förnybar elproduktion. Idag sker storskalig lagring av energi genom vattenkraften, där dammar samlar upp stora vattenmängder och släpper sedan ut så mycket som behövs för stunden till kraftverket. Förnybar energiproduktion genom sol- och vindkraft är istället väderberoende. För att kunna ha en balans och ökad flexibilitet i energisystemet, där energin kan användas även när det inte blåser eller solen skiner, behövs någon form av energilagring.

Det går att lagra energi på olika sätt, tex. med hjälp av batterier. Batterier används för en mer kortsiktig lagring, exempelvis genom att lagra el som producerats under dagen för att använda under natten, eller för att lagra då det är en låg energianvändning för att sedan kunna använda elen de tider som energiförbrukningen är högre. Vätgas är ett sätt att lagra energi över längre tid. Vätgas är en energibärare som får en allt större betydelse för det hållbara energisystemet och beskrivs som en nyckelroll

i omställningen till nollutsläpp i både Sverige, Europa och övriga världen.

Transporter

Omställningen från fossil energi innebär en ökad elektrifiering, tex då fossildrivna fordon ersätts med elbilar. Samtidigt som installationen av laddstationer och nyttjandet av elbilar har en miljöpåverkan så är miljövinsten stor då detta ersätter fossila drivmedel. Utbyggnad av laddinfrastrukturen för laddbara fordon pågår, men den kapacitetsbrist som råder kan utgöra ett hinder. För att säkerställa en god spridning av laddinfrastrukturen och säkra tillgången på laddstationer så att en omställning från den fossila fordonsflottan kan ske, bör behovet ses över och en strategisk plan för utbyggnaden finnas. Möjligheten att se på etableringsmöjligheter för andra typer av förnyelsebara drivmedel är också viktig för att påskynda omställningen. Omställning från fossila till förnybara drivmedel är dock inte en ensam lösning på transportsystemet klimatpåverkan. Ökat resande med cykel och kollektivtrafik, effektivare transporter och minskade resor är också viktiga delar i att minska den totala energiförbrukningen. Även här har kommunen många viktiga roller att ta för att uppnå en ökad hållbar mobilitet, tex. genom att bygga ut och säkra upp gång- och cykelvägar. Mobility management (MM) är ett sätt att arbeta med hållbart resande och påverka bilanvändningen genom att förändra attityder och beteenden. Metoden är mer kostnadseffektiv än infrastrukturåtgärder och innebär både fördelar för miljö och klimat samt folkhälsan.

Förnyelsebar energi

Antalet solcellsanläggningar i kommunen ökar. Under 2022 utgjordes installationerna i huvudsak av mindre anläggningar för enskilda hushåll¹¹. Begränsningar för inmatad effekt till stamnätet kan innebära att nya större solkraftparker inte kan sättas i drift förrän kapacitetsbegränsningen blivit åtgärdad, men intresse för etablering av större installationer finns och två parker har påbörjat etableringsprocessen. Begränsning på ny och utökad produktionseffekt på 1 MW är satt av regionnätägaren, Ellevio, i norra och västra Värmland. Installation av solceller för bostäder och fastigheter som är under denna gräns bör dock fortsatt kunna utvecklas (Länsstyrelsen i Värmland, 2023). Andra begränsningar som komponentsbrist och tillgång på installatörer kan dock innebära fördröjningar av installationerna.

Kommunen har en antagen vindbruksplan sedan 2015. Planen pekar ut ett antal platser som bedömts som lämpliga för vindkraft och idag finns flera intressenter som närmare utreder möjligheten för etablering inom några av de utpekade områdena, men inga utfärdade tillstånd för byggnation. Vindkraften är en omdebatterad fråga och kommunen har en viktig roll i att föra dialog och bedriva samverkan i syfte att minska risken för felaktig information, myter och antaganden gällande vindkraft. Yt-

¹¹ Av de totalt 79 anläggningar som fanns i kommunen 2022 hade 74 anläggningar en installerad effekt upp till 20 kW och 5 anläggningar över 20 kW (upp till max 1000 kW).

terligare överföringsmöjligheter är även en förutsättning för att etablering ska kunna ske. Att koppla på ytterligare storskalig elproduktion till stamnätet i Värmland, utöver vad som redan är planerat, väntas inte kunna ske först 2031¹².

Vattenkraft utgör idag en stor andel av den el som produceras i kommunen. Någon större utbyggnad kommer troligtvis inte ske, eventuella små dammar kan försvinna som följd av miljöprövningar samtidigt som större dammar kan bli mer effektiva, varför utvecklingen antas vara konstant (Länsstyrelsen i Värmland, 2023).

4 Utvecklingsområden

Arbetet med globala och nationella mål kopplat till miljö, klimat och hållbarhet är brett. För att miljö- och energiplanens åtgärdsarbete ska lyckas bli effektivt och genomförbart har sex utvecklingsområden tagits fram. Till denna plan finns en handlingsplan med identifierade åtgärder för att starta åtgärdsarbetet. Verksamheterna förväntas genomföra ett aktivt åtgärdsarbete inom de olika utvecklingsområdena genom att:

- arbeta med identifierade åtgärder och fortsatt utveckla dessa efter genomförande.
- tillföra ytterligare åtgärder under planperioden.
- söka möjligheten till samarbeten inom organisationen och lyfta behovet av stöd och resurser för att mer effektivt kunna arbeta med frågor kopplat till utvecklingsområdena.

Under perioden 2024-2026 utpekas följande områden som särskilt viktiga att arbeta med och utveckla inom ramen för energi, miljö och klimat:

1. **Kunskap och styrning för ett effektivt arbete med miljö och klimat**
Hållbarhetsstrategin anger att Eda kommun ska ha en tydlig målsättning som präglar alla verksamheter för att åtgärdsarbetet aktivt ska fortgå för att uppnå målet om noll nettoutsläpp till 2045. Investeringar och upphandlingar sker med en lång tidshorisont, varför kommunen redan nu måste prioritera åtgärder och investeringar. Initiativen för att prioritera och satsa resurser för att klara omställningen bygger på kännedom om varför det är viktigt och kunskap om hur vi når dit. Den generella kunskapen inom kommunorganisationen avseende klimat- och miljöpåverkan behöver därför öka. Att den kommunala ledningen, chefer och politiker, har god kännedom och förståelse för ämnet är grundläggande för att lyckas med arbetet. Kunskapen är viktig även för anställda såväl som kommuninvånare, då inte bara resurser och investeringar ensamt kan klara omställningen.

Kommunen ska arbeta med att:

¹² <https://www.handelskammarenvarmland.se/nyheter/lokal-elproduktion-starker-varmland/>

- integrera målen för Agenda 2030 i den kommunala organisationens mål och styrdokument.
- öka kunskapen internt om klimat- och miljöfrågor.
- öka kommunens information utåt för att sprida kunskap och skapa intresse.
- öka dialogen med externa parter såsom näringsliv, föreningar och andra kommuner för att hitta samarbeten, väcka engagemang och påverka utvecklingen.

Utvecklingsområdet syftar till att öka styrningen och kunskapen internt i organisationen och förbättra kommunens externa kommunikation kring ämnet. Utvecklingen är grundläggande för att effektivisera och långsiktigt lyckas med övrig målpåfyllnad.

2. Levande natur och friska ekosystem

Eda är en kommun med mycket natur. Möjligheterna att förvalta och stärka biologisk mångfald och bibehålla friska ekosystem är goda, men det kräver prioriteringar och hänsyn. Kommunen kan agera i sin roll som fastighetsägare och samhällsplanerare men även genom att informera, uppmuntra och stödja både företagare och kommuninvånare. Att stärka och bevara den biologiska mångfalden och ekosystemen ökar chanserna att kunna bedriva ett lönsamt jord- och skogsbruk även i framtiden men bidrar även med många andra fördelar såsom rikare friluftsliv, hälsosammare miljö och större motståndskraft i samhället i ett förändrat klimat, tex. vid torka och översvämning. Ökad tillgänglighet av artrika naturmiljöer kan även användas i utbildningssyften inom t.ex. skolan.

Kommunen ska arbeta med att:

- stärka ekosystemtjänster, tex. insatser för ökad pollinering, ökad biologisk mångfald i skogen och arbeta med vattenförvaltning.
- drift och skötsel av grönytor och naturområden sker med inriktning mot att stärka biologisk mångfald.
- öka kunskapen om hur skogen kan förvaltas utifrån sociala och miljömässiga värden samt i relation till ett förändrat klimat.
- bekämpa invasiva arter
- prioritera arbete med skyddad natur, vandringsleder och naturområden för att öka intresse, kunskap och rekreativsmöjligheter för invånare och besökare.
- värdet av kolsänkor beaktas, arbeta för att bevara och utveckla naturliga kolsänkor såsom våtmarker.

Bidrar i huvudsak till följande målarbete:

Agenda 2030	<i>Mål 2: Ingen hunger Mål 3: Hälsa och välbefinnande, Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald</i>
--------------------	---

Svenska miljömålen	<i>Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap</i>
Hållbarhetsstrategin	<i>Långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk, Hållbar vattenförvaltning</i>

3. Minskad klimatpåverkan

Utsläppen i kommunen beror i stor del på förbränningen av fossila bränslen från transporter och oljepannor samt vid förbränning av fossilbaserad plast. Att fasa ut de fossila bränslena är därför en av de effektivaste åtgärderna för att minska klimatpåverkan. En stor del av våra konsumtionsbaserade utsläpp sker utanför Sveriges gränser. Att ta vara på befintliga resurser och skapa cirkulära flöden minskar därför också klimatpåverkan. Beteendeförändring är nödvändig inom flera områden vad gäller inte minst invanda beteenden och vanor gällande resor, mat och konsumtion, varför incitament och information som kan påverka val och attityder både inom och utanför organisationen kan ge stora effekter.

Kommunen ska arbeta med att:

- skapa förutsättningar för delningsekonomi och återbruk.
- ställa krav i den offentliga upphandlingen för att minska utsläppen från de produkter och tjänster som kommunen köper.
- minska beroendet av fossila bränslen.
- använda metoder och verktyg för mobility management (MM).
- informera och hålla kampanjer för ökad medvetenhet om att minska sin klimatpåverkan.

Åtgärder kopplat till bl. a. cirkulär ekonomi återfinns även i kommunens avfallsplan.

Bidrar i huvudsak till följande målarbete:

Agenda 2030	<i>Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion, Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna</i>
Svenska miljömålen	<i>Begränsad klimatpåverkan</i>
Hållbarhetsstrategin	<i>Fossilfria transporter, Ansvarstagande konsumtion</i>

4. Giftfri miljö

Kemikalier finns i många olika produkter, byggmaterial, möbler, leksaker och rengöringsmedel och mycket mer. En del av dessa kan innehålla farliga ämnen som kan påverka både människor och miljön negativt. För att begränsa påverkan från detta behöver en del ämnen i befintliga produkter fasas ut och kunskap finnas vid upphandlingar för att förebygga att fler farliga ämnen köps in. Barn är särskilt utsatta eftersom de utvecklas, varför miljöer och produkter för barn bör ha högst prioritet vid

olika insatser och investeringar. Läckage av farliga ämnen till miljön sker bland annat från föroreningar i mark men även från användningen av olika kemikalier som sprids eller hamnar i avloppet och passerar reningsverk ut i sjöar och vattendrag. Att arbeta med kemikalier och giftfri miljö är därför också viktigt i förvaltningen av vatten och den biologiska mångfalden.

Kommunen ska arbeta med att:

- inventera och öka kunskapen om produkter och material i organisationen.
- fasa ut farliga ämnen inom den egna verksamheten.
- ställa krav i upphandlingar.
- öka kunskapen såväl internt som externt om kemikalier.
- arbeta med uppströmsarbete för att minska utsläpp till vatten.
- tillsyn av förorenad mark samt kemikalieanvändning.

Bidrar i huvudsak till följande målarbete:

Agenda 2030	<i>5. God hälsa och välbefinnande, 12. Hållbar konsumtion</i>
Svenska miljömålen	<i>Giftfri miljö</i>
Hållbarhetsstrategin	<i>Ansvarstagande konsumtion, Hållbar vattenförvaltning</i>

5. Hållbar samhällsplanering

Kommunen kan i sin roll inom fysisk planering arbeta för en långsiktigt hållbar utbyggnad av bl.a. infrastruktur såsom utbyggnad av elnät och förnybar energiproduktion och drivmedel, gång- och cykelvägar samt placering av bostäder och industrier. Planeringen är även viktig för att säkerställa rätt markanvändning, genom att skydda och stärka viktiga naturområden och spridningsvägar för biologisk mångfald. Kommunen bör vid nya etableringar lägga stor vikt vid att säkerställa att exploateringen inte försämrar kommunens möjligheter till långsiktigt hållbar utveckling, och i den omfattning som är möjlig bidrar till den hållbara omställningen. Detta innebär även att äldre planeringsunderlag, såsom äldre detaljplaner, kan behöva ses över för att anpassas till dagens förutsättningar och behov för att inte motverka utvecklingen.

Kommunen ska arbeta med att:

- bevara och utveckla skyddsvärda områden och gynna miljöer för biologisk mångfald vid planering.
- öka klimatanpassningsarbetet, genom mer naturbaserade lösningar och grön infrastruktur.
- planera för utrymme och placering av nuvarande och framtida behov av tekniska försörjningssystem, bland annat genom dialog med elnätsägare, industri och exploatörer.

- planera för ökad utbyggnad av gång- och cykelvägar.
- vid byggnation och renovering tillämpa miljökrav för sunda och energieffektiva material med låg miljöpåverkan samt möjlighet till återanvändning (demontering).
- bygga i trä för ökad kolinlagring.

Bidrar i huvudsak till följande målarbete:

Agenda 2030	<i>11. Hållbara städer och samhällen Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion, Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna</i>
Svenska miljömålen	<i>God bebyggd miljö, Begränsad klimatpåverkan</i>
Hållbarhetsstrategin	<i>Fossilfria transporter, Ansvarstagande konsumtion, Robust och flexibelt energisystem, Långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk, Hållbar vattenförvaltning</i>

6. Effektiv energianvändning och ökad andel förnybar energi

Att minska energianvändningen blir allt mer viktig, inte minst när elnätet redan är högt belastat med risker för både effektbrist och kapacitetsbegränsningar. Samtidigt ökar behovet av el, tex då fossila bränslen fasas ut och fordonsflottan elektrifieras, vilket ställer krav på att den användningen som sker är effektiv. Förnyelsebara energikällor är en viktig del i att uppnå ett hållbart energisystem med lågt klimatavtryck men bidrar också till en ökad försörjningstrygghet. Kommunen bör arbeta med att öka förnyelsebar energiproduktion både i den egen verksamhet och i andra delar av kommunen. Insatser för att minska energianvändningen och effektiviseringen av energi bör ha en hög prioritet för att kapa effekttoppar, tex. genom informationsspridning, tillsyn och kartläggning samt investeringar för åtgärdsarbeten, installationer och renoveringar som kan minska energianvändningen.

Kommunen ska arbeta med att:

- aktivt medverka till ökade etableringar för förnybar energiproduktion, tex genom solceller på kommunala byggnader, upplåtande av kommunal mark för etableringar och peka ut strategiskt lämpliga platser.
- verka för att tillgång, produktion och användningen av förnybara drivmedel ska öka.
- bevaka möjligheterna till energilagring, ex. genom att utreda etableringsmöjligheter för vätgas och användandet av batterier.
- bedriva ett systematiskt arbete för att effektivisera energianvändningen i organisationen.

- engagera och informera i syfte att öka etablering och användning av förnybara energislag samt effektivisera användningen av energi.
- genom information, rådgivning och tillsyn uppmuntra medborgare, företag och föreningar till energibesparande och energieffektiviserande åtgärder.

Bidrar i huvudsak till följande målarbete:

Agenda 2030	<i>Mål 7: Hållbar energi för alla Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur</i>
Svenska miljömålen	<i>God bebyggd miljö, Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft</i>
Hållbarhetsstrategin	<i>Robust och flexibelt energisystem, Fossilfria transporter</i>

Åtgärdsförteckning ansvarig nämnd.

För åtgärds katalog, se bilaga 2.

Teckenförklaring

KS – Kommunstyrelsen

MN – Myndighetsnämnden

TiVAB - Teknik i Väst AB

SeN - Servicenämnden

BN – Bildningsnämnden

VS – Valfjället Skicenter AB

SoN- Socialnämnden

EB – Eda Bostad AB

EE – Eda energi AB

	KS	BN	SeN	SoN	MN	TiVAB	EE	EB	VS
1A	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1B	X								
1C	X								
1D					X				
1E	X								
1F	X								
1G	X								
1H	X								
1I	X								
1J	X								
1K	X								
1L		X							
2A	X								
2B		X							
2C			X						
2D					X				
2E			X						
2F	X							X	
3A			X						
3B			X						
3C				X					
3D		X	X						
3E			X						
3F	X								
3G	X								
3H	X								
3I	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4A					X				
4B					X				
4C					X				
4D	X								
4E		X							
4F			X						
4G	X								
4H					X				
4I			X						
4J			X						
5A			X						
5B			X						
5C			X						
5D			X						
5E			X						
5F			X						
5G			X						
6A			X					X	
6B								X	
6C								X	
6D								X	
6E	X		X					X	
6F	X		X		X				
6G					X				
6H					X				
6I							X		
6J							X		
6K									X
6L									X
6M									X
6N									X
6O							X		

5 Uppföljning och fortsatt arbete

Åtgärder enligt handlingsplanen lyfts två gånger per år (februari och september) i nämnder/utskott/styrelse. Verksamheter redovisar sina åtgärder i den årliga verksamhetsberättelsen utifrån en mall (bilaga 3).

I början av varje år sammanställs det samlade åtgärdsarbetet inför Kommunstyrelsen.

2026 görs en grundlig uppföljning och redovisning för Kommunstyrelsen.

6 Referenslista

Underlaget till texterna är hämtade från flera källor.

Här listas några länkar och rapporter som utgjort underlag till planen.

Energimyndigheten, www.energimyndigheten.se

Kommunal och regional energistatistik, SCB - <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/energi/energibalanser/kommunal-och-regional-energistatistik/>

Länsstyrelsen i Värmland, 2023. *El- och effektanalys Värmlands län 2023*.

<https://www.lansstyrelsen.se/publikation?entry=96&context=38>

Länsstyrelsernas Energi- & klimatsamordning, LEKS, 2022.

Energibalans Värmland, statistik 2020.

Nationella emissionsdatabasen,

<https://nationellaemissionsdatabasen.smhi.se/>

Naturvårdsverket, www.naturvardsverket.se

Sveriges miljömål, www.sverigesmiljomal.se

Trafikanalys – www.trafa.se

Vattenmyndigheterna, www.vattenmyndigheterna.se

Vattenmyndigheterna, Förvaltningsplan för vatten 2022-2027,

Västerhavets vattendistrikt,

<https://www.vattenmyndigheterna.se/tjanster/publikationer/2022/forvaltning-splan/forvaltningsplan-for-vatten-2022-2027-vasterhavets-vattendistrikt.html>

Vattenmyndigheterna, Åtgärdsprogram 2022-2027, Västerhavets vattendistrikt,

<https://www.vattenmyndigheterna.se/tjanster/publikationer/2022/atgardsprogram/atgardsprogram-for-vatten-2022-2027-vasterhavets-vattendistrikt.html>

VISS, Vatteninformationssystem Sverige, <https://viss.lansstyrelsen.se/>

Bilagor

Bilaga 1 - Beskrivning av miljöpåverkan

Bilaga 2 - Handlingsplan

Bilaga 3 - Uppföljningsmall

Bilaga 1. Beskrivning av miljöpåverkan och miljöbedömning

Enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439) ska det i en sådan plan finnas en analys av vilken inverkan den i planen upptagna verksamheten har på miljön, hälsan och hushållningen med mark och vatten och andra resurser. Lagen (1977:439) föreskriver även att 6 kap. miljöbalken ska tillämpas på energiplaner. Miljöbalken föreskriver att det krävs en miljöbedömning av planen om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas.

Här följer en beskrivning av den miljöpåverkan som planen kan väntas medföra. Även sociala aspekter har vägts in i beskrivningen.

Beskrivning av miljöpåverkan

Miljö- och energiplanen är inte en plan för utbyggnad och etablering av ytterligare verksamheter, utan syftar till att beskriva, utreda och peka ut riktningen för att den planering och etablering som sker i kommunen ska bidra till en långsiktigt hållbar förvaltning och utveckling av kommunen med hänsyn till miljö, hälsa och hushållningen med mark, vatten och andra resurser.

Ökad andel förnybar energi

All energiproduktion har en miljöpåverkan. Den förnyelsebara energiproduktionen som tas upp i planen är framförallt solkraft. Solceller har en negativ miljöpåverkan vid tillverkningen på grund av bland annat gruvbrytning och energianvändning. Detta behöver beaktas vid upphandling. Ökad förnybar energiproduktion kan medföra att mark tas i anspråk och kan påverka den närliggande miljön. Ökad förnyelsebar energi bidrar samtidigt till utfasning av fossila energikällor, vilket i sin tur bidrar till en utsläppsminskning. Ökad förnyelsebar energi bidrar också till en ökad energiförsörjning som kan bidra till minskade elkostnader samt gynna tex. industrier som innebär en positiv effekt för arbetsmarknaden.

Planen bidrar till ett arbete där kunskapen och incitamenten för en långsiktigt hållbar samhällsplanering ökar och hänsyn tas till såväl ekologisk som social hållbarhet.

Elnät och kapacitet

Kapacitetsbrist är en utmaning i västra Värmland. Omställningen från fossila bränslen innebär en ökad elektrifiering, men likväl som all energiproduktion har en påverkan på miljön har även utbyggnaden av elnätet det. Utbygganden av elnätet ligger inte under kommunens rådighet eftersom kommunen inte har ett eget elnät. En sådan utbyggnad planeras inte heller ske under planperioden av den nuvarande elnätsägaren. I sin planering kan kommunen verka för vart utbyggnad bör ske och däri tillämpa en lokal bedömning av behovet som samtidigt tar hänsyn till viktiga miljöer och spridningsvägar för bland annat biologisk mångfald i kommunen. Ett sådant arbetet bedöms ha en positiv inverkan för miljön jämfört om kommunen inte tillämpar den lokala aspekten i en sådan planering.

Energianvändning

Att minska och effektivisera energianvändningen innebär en minskad miljöpåverkan, då det innebär ett mindre behov av producerad energi och minskar behovet av ytterligare överföringsledningar. En åtgärd för energieffektivisering kan innebära nyproducerade produkter och material vilket innebär en miljöpåverkan. Helst borde livscykelanalyser och miljökonsekvensbedömning göras för varje åtgärd, men det är något som ofta blir oproportionerligt stort i förhållande till åtgärden. Att ställa miljökrav i andra led, tex miljökrav vid inköp, tros vara tillräckligt.

En åtgärd i planen är att utöka samarbetet för att tillvarata mer energi från kraftvärmepannan, vilket syftar till en ökad resurshushållning och inte till att öka kraftvärmeverkets produktion. Kommunen bör inom ramen för sin rådighet arbeta för att mängden avfall ska minska och särskilt mängden fossil plast som står för en stor del av utsläppen i förbränningsanläggningen. I kommunens avfallsplan finns flertalet åtgärder som arbetar för ökad återvinning samt minskad uppkomst av avfall.

Hållbart resande

Arbetet med att ställa om fordonsflottan till elektrifierad innebär att mer laddinfrastruktur kommer produceras och installeras. Det innebär en ökad elanvändning samt tillverkningen av de nya fordon som kommunen köper för att ersätta äldre fossildrivna fordon. Miljöpåverkan från detta bedöms vara marginell i förhållande till den minskade användningen av fossila bränslen som möjliggörs.

Arbetet med att minska och effektivisera antalet transporter har flera positiva effekter i samhället, såsom stärkt folkhälsa, mindre luftföroreningar och minskat buller.

Behovsbedömning av miljöbedömning

En undersökning har gjorts av Miljö- och energiplanens miljöpåverkan. Kommunen bedömer att Miljö- och energiplanen inte medför en betydande miljöpåverkan, och att en miljöbedömning därför inte behöver göras. Åtgärder som följer av denna plan syftar i huvudsak till att minska påverkan på miljön. Nollalternativen innebär att det fortsätter vara som idag, vilket innebär en större miljöpåverkan än om åtgärderna genomförs helt eller delvis.

I de fall det uppkommer åtgärder som följd av denna plan som kan komma att medföra en betydande miljöpåverkan som avses i kap 6 miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning upprättas för det enskilda fallet.

Samråd i frågan har hållits med Länsstyrelsen i Värmland.

Beslut om att planen inte medför en betydande miljöpåverkan enligt 6 kap 7-8 §§ miljöbalken är fattat av Kommunfullmäktige i Eda 2024-02-21.

Bilaga 2 till Miljö- och energiplan – Handlingsplan med åtgärder

Teckenförklaring

B – Bildning	KS – Kommunstyrelsen
EBAB – Eda Bostads AB	KoF – Kultur och Fritid
EE – Eda Energi AB	Kost – Kostsektionen
EK – Ekonomiavdelningen	MoB - Miljö- och byggavdelningen
EKR – Energi- och klimatrådgivare	SB – Samhällsbyggnad
HR – HR-avdelningen	TIA – Turism, information och administrativa avdelningen
UE – Upphandlingsenheten	TiVAB – Teknik i Väst AB
KC – Kommunchef	VoS – Vård och Stöd
KLS – Kommunledningsstab	VSAB – Valfjället Skicenter AB

Handlingsplan med åtgärder							
1	Ökad kunskap och styrning för ett effektivt arbete med miljö och klimat						
	Åtgärd	Syfte	Kommentar	Uppföljning	Ansvarig	Kostnad	GHPE
1A	Implementera Agenda 2030 i verksamheten.	Genom att integrera Agenda 2030 i verksamheten säkerställs att hänsyn tas till de globala målen och hållbar utveckling.	Agenda 2030 ska inkluderas i alla program, planer m.m. som tas politiskt. Implementering kan ske genom att inkludera mål och delmål från Agenda 2030 i kommunpolitiska program, verksamhetsplaner, mål, uppföljning, redovisningar. Respektive verksamhet ansvarar för genomförandet, respektive nämnd för att säkerställa att det finns inkluderat i underlaget. TIA bistår med vägledning samt löpande uppföljning.	Löpande.	Samtliga verksamheter/nämnder för genomförande. TIA för stöd/uppföljning	Inom budgetram.	
1B	Se på möjligheten till olika metoder för uppföljning/kartläggning av miljö- och klimatarbetet för att fortsatt kunna prioritera åtgärdsarbete.	För att nå det långsiktiga målet om noll nettoutsläpp till år 2045 behöver utsläppen minska ännu mer. För att säkerställa att utsläppen minskar i rätt takt behöver det bli mätbart för att säkerställa att trenden går åt rätt håll och	För att säkerställa att utsläppen minskar och för att kunna identifiera nödvändiga åtgärder för en tillräcklig utsläppsminskning behöver detta följas upp och påvisas i någon form. Detta kan ske genom tex. en klodioxidbudget som	Redovisat förslag senast 2025.	TIA	Ingen kostnad.	

		<p>som kan utgöra ett stöd för prioriteringar av insatser och investeringar.</p>	<p>också kan kopplas mot ekonomisk budget, miljöbokslut som kan fungera som en bilaga till årsredovisningen. Kan ev. kombineras och omfatta folkhälsa/social hållbarhet för att redovisa det samlade behovet.</p>				
1C	<p>Ta fram ett förslag på införande av hållbarhetsanalyser i tjänsteskrivelser.</p>	<p>Ökar kunskapen och förståelsen om hur kommunens beslut bidrar till eller riskerar motverka arbetet med måluppfyllelsen i Agenda 2030.</p>	<p>Idag beskrivs den ekonomiska konsekvensen i tjänsteskrivelserna. Åtgärden går ut på att även lägga in konsekvensbeskrivningar för hållbarhet enligt Agenda 2030 för att få ett perspektiv på vilka effekter beslutet har på ekologisk och social hållbarhet. Även barnkonventionen bör lyftas in.</p> <p>Se tex. Region Gävleborg Kan ske som ett succesivt införande på beslut omfattande större kostnader som en start.</p>	<p>Ett beslutsförslag ska ha presenterats för politiken senast 2025.</p>	TIA	Inom budgetram.	
1D	<p>Miljö- och byggavdelningen integrerar ett arbetssätt för att stärka tillsynens koppling till miljömålen uppfyllelse.</p>	<p>Att koppla miljötillsynen till miljömålen kan ge en ökad förståelse och prioritering i tillsynsarbetet, men syfte att bidra till miljömålen uppfyllelse.</p>		<p>Redogörelse för nämnd årligen.</p>	MoB	Ingen kostnad.	
1E	<p>Chefer ska ges kompetensutveckling om miljö, klimat och hållbarhet minst en gång per år.</p>	<p>Utbildning och kännedom om vad hållbarhet är lägger grunden för att kunna arbeta vidare med frågan i verksamheten.</p>	<p>Utbildning ges lämpligen i samband med ledarforum. Budget finns för kompetensutveckling så att externa föreläsare kan tas in om det prioriteras i planeringen.</p>	<p>Genomfört tillfälle/år</p>	TIA	Inom budgetram.	
1F	<p>Utbildningstillfälle för politiken inom hållbar utveckling och klimat.</p>	<p>Ökar kunskapen och medvetenheten kring hållbar utveckling och klimat, vilket kan leda till ökad integrering av frågorna i styrning och beslut.</p>	<p>Kunskap och förståelse lägger grunden för medvetna beslut.</p>	<p>Genomfört utbildnings-tillfälle.</p>	TIA	Kan genomföras inom budgetram. Ev. kostnad för extern föreläsare.	
1G	<p>Ta fram information och handledning för hur krav med hänsyn till miljö och klimat kan ställas i upphandling.</p>	<p>Att göra hållbara val i upphandlingen kan vara svårt och tidskrävande. Olika rutiner och stöd kan därför underlätta och behöver identifieras för att komma framåt i upphandlingsarbetet.</p>	<p>Samarbete med upphandlingsenheten för att utarbeta rutiner och dialog med verksamheterna för att identifiera behovet av stöd i upphandling.</p>	<p>Redovisade åtgärder/år</p>	TIA, UE	Inom budgetram.	

1H	Genomför en Hållbarhetsvecka i Eda med målet att det ska bli ett återkommande event.	Sprida kunskap, inspirera och öka medvetenheten och intresset för olika hållbarhetsfrågor till medborgare m.fl. Sprida kunskap, information och öka medvetenheten hos medborgarna om hållbarhetsfrågor.	En hållbarhetsvecka ger möjligheten att gemensamt lägga fokus på olika frågor som berör hållbarhet i organisationen och kommunen. Målet ska vara att veckan blir återkommande, men arrangeras under åren 2024-2026 för att sedan utvärderas. Veckan bör innehålla både olika aktiviteter och informations-spridning.	Genomförd vecka/år.	TIA	Kan genomföras inom ramen men medel bör tillsättas för att kunna ta in tex. föreläsare.	
1J	Skapa en dialog med näringslivet om hållbarhetsfrågor.	Samtal med näringslivet om hållbarhetsfrågor kan både ge input till vad kommunen bör arbeta med likväl som kommunen kan ges tillfälle att lyfta hållbarhetsfrågor till företagen eller lyfta fram goda exempel inom och i anslutning till kommunen.	Näringslivet är en viktig del i kommunens hållbarhetsarbete. De kan både ge kommunen input i olika frågor och kommunen kan öka fokus på hållbarhetsfrågor genom att lyfta dessa till företagen med dialoger, gästföreläsare m.m. Tema för dialogerna tas lämpligen från tex. Hållbarhetsstrategins fokusområden.	Antal genomförda aktiviteter.	KLS (näringslivsstrateg)	Inom budgetram	
1K	Förbättra informationen på kommunens hemsida om en hållbar livsstil och miljömedvetna val.	Genom att tillhandahålla lättillgänglig information med olika tips för såväl privatpersoner och företag ökar chanserna till att fler vågar pröva nya, hållbara vanor och metoder.	Sprida kunskap, information och öka medvetenheten hos medborgarna om hållbarhetsfrågor.	Genomförd åtgärd.	TIA	Ingen kostnad.	
1L	Skapa en dialog om klimat och hållbar livsstil i skolans verksamhet.	Syftet med åtgärden är att starta ett arbete inom verksamheten som ska kunna förbereda unga för omställningen, ge pedagoger stöd i att bemöta ungas frågor om klimatkrisen och uppmuntra elever till att engagera sig, påverka och bidra till den hållbara utvecklingen.	Genom att skapa en dialog inom verksamheten kan behov, utmaningar och möjligheter lyftas till ledningen för att i förlängningen kunna genomföra konkreta aktiviteter för att uppnå syftet. Att förbereda unga för framtiden, betydelsen av klimatförändringarna och en hållbar livsstil är en viktig uppgift. Pedagoger bör kunna ha verktyg för att bemöta frågor och oro kopplat till klimatkrisen och elever bör ges utrymme att få bidra till och påverka sin framtid. Det finns starka synergieffekter mellan klimat, folkhälsa och demokrati som med fördel bör beaktas i arbetet.	Redovisning till Bildningsnämnden årligen om genomförda aktiviteter samt förslag på fortsatt arbete.	B	Ingen kostnad. Ev. kostnader för framtida aktiviteter tas löpande till nämnd.	

			Exempel på vad denna typ av åtgärd skulle kunna leda till är Karlstad kommuns elevborgarråd för klimatet. Läs mer här: https://skola.karlstad.se/elevborgarrad/				
2	Levande natur och friska ekosystem						
	Åtgärd	Syfte	Kommentar	Uppföljning	Ansvarig	Kostnad	GHPE
2A	Bilda en intern arbetsgrupp för vattenfrågor kopplat till vattenförvaltningen.	Säkerställa ett arbete i enlighet med förvaltningsplanen för vatten och bidra till att uppnå god status till 2027. Kommunens vattenförvaltning berör många olika områden. Genom att skapa en arbetsgrupp internt aktualiseras frågan och kan lyftas internt.	Kommunernas första punkt i åtgärdsprogrammet innebär att genomföra en förvaltningsövergripande planering för åtgärdsprogrammets genomförande med fokus på de yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Kommunen saknar idag en tydlig organisation och arbetssätt för att säkerställa arbetet med vattenförvaltningen. Många kommuner gör idag vattenplaner eller blåplaner, vilket skulle kunna bli aktuellt för kommunen, men initialt kan en form av internt arbetsnätverk tydliggöra roller, nulägesanalys, öka samverkan och samarbeta kring att uppmärksamma och planera för behovet. Gruppen kan initialt utgöras av tjänstepersoner, för att i nästa steg lyfta frågorna till chefer och politik. Under 2023 tas en vattentjänstplan fram i enlighet med ny lagstiftning. Arbetsgruppen skulle fortsatt kunna användas för arbetsgruppen.	Antal träffar/år. Antal genomförda åtgärder (tex. informationsinsatser)/år.	Samordnas av TIA. Deltagande från berörda verksamheter.	Arbetsgruppen kan ske med befintliga resurser. Ev. kostnader för framtida aktiviteter tas löpande till nämnd.	
2B	Odling med barnen i förskolan som en del av undervisningen.	Ger barnen i förskolan en ökad förståelse för miljö, kretslopp och pollinering.	Odling kan ske i tex. pallkragar vid förskolan och bör fokusera på ätbara grödor och grödor som gynnar	Antal förskolor som	B	Kostnad för material och	

			pollinerare. Åtgärden kräver resurser för inköp av materialet samt planering för genomförandet. På sikt bör odlingar finnas på alla förskolor, men genomförandet under planperioden redovisas som en del av åtgärden. Grundförutsättningen ska vara att det i huvudsak sköts som en del i den pedagogiska verksamheten.	odlar med barnen 2026.		ev. anläggning.	
2C	Revidera skötselplanen för Tallmons naturreservat.	Skötselplanen beskriver hur naturreservatet ska skötas med hänsyn till naturvärden.	Nuvarande skötselplan måste revideras då det gått mer än 10 år sedan den upprättades.	Skötselplanen är reviderad senast 2025.	SB	Inom budgetram.	
2D	Fältdag för bl.a. politiker och allmänhet med fokus på invasiva arter.	Invasiva arter som sprids i naturen är ett stort hot för vår inhemska biologiska mångfald. Att bekämpa de invasiva arterna kräver resurser och kunskap. Genom att politik, allmänhet och berörda tjänstepersoner deltar i en fältdag ökar förståelsen för det arbete som behöver ske för att bromsa spridningen och hotet som de invasiva arterna medför.	En fältdag anordnas för politik, allmänhet och berörda tjänstepersoner där invasiva arter inspekteras i fält och praktiskt arbete i form av bekämpning (rycka lupiner, jättebalsamin tex.). Information om bl.a. fastighetsägarens ansvar och metoder för bekämpning och hantering av växtrester.	Genomförd aktivitet	MoB	Inom budgetram.	
2E	Utred möjligheten för tätortsnära insamling av invasiva arter.	Tätortsnära insamling underlättar för allmänheten att delta i bekämpning utan att äventyra ytterligare spridning genom att växtdelarna läggs på tex. kompost. Det minskar även resor och kan bidra till ett ökat engagemang.	Allmänheten och fastighetsägare är viktiga att få med i arbetet med att bekämpa invasiva arter. För att förhindra spridningen ska växtdelarna sorteras som restavfall. Större mängder lämnas på återvinningscentral.	Redovisad utredning senast 2025.	SB	Ingen kostnad för utredning.	
2F	Sprid information om möjligheten att odla i tätort.	Odlingen kan bidra till ökad grönska och biodiversitet i tätort och gynnande miljöer för pollinerare. Det bidrar även till en högre självförsörjningsgrad.	Odlingsytor i Charlottenberg för hyresgäster tillhandahålls av kommunen via Eda Bostads AB, men informationen om detta bör lyftas för att få fler att bli intresserade och känna till möjligheten. Om ett samlat intresse visas i andra tätorter så kan även etablering av odlingsytor där bli möjlig.	Genomförd åtgärd.	EBAB, TIA	Ingen kostnad.	
3	Minskad klimatpåverkan						
	Åtgärd	Syfte	Kommentar	Uppföljning	Ansvarig	Kostnad	GHPE
3A	Fasa ut fossildrivna fordon i syfte att lämna utrymme för fordon som drivs av förnyelsebara drivmedel.	Minska utsläppen av fossila bränslen.	Åtgärden och uppföljning omfattar fordon inom kommunorganisationen, exklusive bolag, entreprenörer.	Procent av fordonsflottan	SB	Enligt plan, tas löpande i budget.	

				som är fossilfri 2026.			
3B	Utred möjligheten för en central samordning av cyklar som tjänstefordon.	Cyklar kan ersätta en del korta resor med bil i tätort. Detta förutsätter att tillgängliga cyklar i brukbart skick finns. I arbetet med tjänsteresor förväntas verksamheterna lyfta behov/möjlighet att bruka cykel i tjänst istället för bil, varför en central samordning som underlättar och förutsätter användandet av cykel bör finnas.	Utredningen ska omfatta drift och underhållsbehov, såsom däckbyten, fungerande lås, lampor m.m. samt eventuell samordning av service för elcyklar från extern part. Utredningen bör också innefatta eventuella behov av cykelförvaring, tex om dessa behöver låsas in under kvällar/helger.	Redovisad utredning senast 2025, med förslag på genomförande.	SB	Utredning inom ram, kostnader som följer redovisas i utredning.	
3C	Arbeta med ruttoptimering inom hemtjänsten.	Minska körsträckor inom hemtjänstens verksamhet.	Genom att aktivt arbeta med ruttoptimering, där kortast möjliga väg väljs och rundor planeras därefter, kan antalet resor och körsträckan kortas ned utan att påverka kvalitén på vården. Ruttoptimering kan även innebära att identifiera resor som kan ske genom gång eller via cykel i syfte att minska sträckor med bil. Arbete med ruttoptimering sker redan inom hemtjänsten, men bedöms kunna genomföras i större omfattning för att identifiera möjligheter till ruttoptimering i verksamhetens alla delar. I vilken omfattning som körsträckan kan tänkas minska är svår att förutse innan utredande arbete påbörjats, och kan även vara svår att följa eftersom antalet brukare och vårdbehovet varierar.	Redovisa genomförda aktiviteter. Körsträcka/år i förhållande till antal brukare.	VoS	Inom budgetram.	
3D	Skolan arbetar aktivt med att belysa matens klimat- och miljöpåverkan. Pedagogerna i skolan ges information om matens miljö- och klimatpåverkan.	Maten står för en stor del av vårt klimatavtryck. Skolan spelar en viktig roll i att uppmuntra elever att våga prova livsmedel som har mindre klimatavtryck i skolmatsalen samt öka kunskapen om olika livsmedels klimat- och miljöpåverkan.	Att uppmuntra elever att våga prova nya maträtter är en viktig del i att minska klimatavtrycket. Det är därför viktigt att pedagoger i skolan har en god förståelse och rätt information för att kunna uppmuntra elever till medvetna val.	Redovisas årligen till resp. nämnd.	B i samarbete med Kost	Inom budgetram	

			Åtgärden genomförs av Bildning i samarbete med kostenheten. Kan ev. kombineras med åtgärd 6 om matsvinn i avfallsplan.				
3E	Bevaka möjligheten att redovisa klimatpåverkan från maten i kommunorganisationen.	Att påvisa klimatbelastningen från olika livsmedel kan bidra till ökad medvetenhet om klimatpåverkan och vikten om valet av livsmedel.	Kostenheten arbetar med att öka andelen ekologiskt, närproducerat och säsongsbetonat i sin verksamhet. För att följa upp effekten bör klimatpåverkan redovisas i någon form för att påvisa ett minskat klimatavtryck, för att bidra till det övergripande målet om noll nettoutsläpp till 2045.	Löpande.	Kost	Ingen kostnad.	
3F	Kranmärk kommunhuset.	Kranmärkning innebär att verksamheten inte köper in flaskvatten utan enbart använder vatten från kran. Åtgärden syftar till att minska eventuella inköp av vatten och sprida information om att använda kranvatten.	Ökar medvetenheten och minskar onödiga inköp. Kostnadsfritt att kranmärka och övriga verksamheter/lokaler bör uppmanas att göra samma.	Genomförd aktivitet.	TIA	Ingen kostnad.	
3G	Implementering av reseriktlinjer så att alla medarbetare har god kännedom om kommunens reseriktlinjer och chefer arbetar aktivt för att öka efterlevnaden av dessa.	För att reseriktlinjerna ska kunna efterlevas måste alla medarbetare ha god kännedom om och förståelse för reseriktlinjerna. Chefer måste förstå sin roll och funktion i att utveckla sin verksamhet efter uppsatta reseriktlinjer.	Ge information och stöd på ledarforum om reseriktlinjerna och att lyfta det till avdelningarna. Öppna upp för dialog och utdelning av material som kan underlätta chefernas arbete med implementering. En uppföljning bör ske efter första informationstillfället, som sedan följs upp på varje avdelning (exempelvis med google forms) och därefter en gemensam uppföljning på ledarforum med fokus attityder, mottagande och behov till nästkommande informationstillfälle.	Minst två informations-tillfällen på ledarforum samt en uppföljning.	HR, TIA	Inom budgetram.	
3H	Inför ett klimatväxlingssystem för tjänsteresor.	Genom att avgiftsbelägga oönskade beteenden och subventionera önskade beteenden skapar man incitament till en omställning i enlighet med uppsatta mål.	Lämpligt är att införa ett system för klimatväxling av flygresor till att börja med, för att därefter undersöka möjligheten att utöka till andra färd sätt, tex resor med privat bil.	System infört senast 2026.	EK	Inom budgetram.	

3I	Öka incitamenten för delningsmöjligheter och återbruk.	Minska konsumtion och nyproduktion, vilket bidrar till en minskad påverkan på miljön, mindre utsläpp och ger en ökad resurshushållning. Att arbeta med delningsekonomi och återbruk är ekonomiskt gynnsamt och bidrar även till ökad gemenskap och jämställdhet.	Att öka möjligheterna för delning och återbruk kan ske i olika former, men med syftet att resurserna ska användas så mycket som möjligt och öka möjligheterna till att dela istället för att köpa nytt. Åtgärden går ut på att skapa incitament genom att sprida förslag om möjligheter att dela och återbruka, tex. klädbytdagar, prylbibliotek, Ta&Ge hyllor/skåp. Goda exempel finns redan idag inom kommunen, tex. Fritidsbanken, Jössenavet och anordnande av klädbytdagar. Aktiviteter kan ske både internt eller med externa parter, tex föreningar och näringsliv.	Genomförda aktiviteter.	TIA för samordning. Samtliga verksamheter ansvarar för att redovisa genomförda åtgärder.	En del initiativ kan ske inom befintliga ramar. Vissa åtgärder kräver ekonomiska medel för genomförande och presenteras då till budget.	
4	Giftfri miljö						
	Åtgärder	Syfte	Kommentar	Uppföljning	Ansvarig	Kostnad	GHPE
4A	Myndighetsnämnden har en antagen handlingsplan för förorenad mark senast 2026. Handlingsplan för förorenad mark tas fram.	Förorenade områden är ett omfattande och tidskrävande arbete. Handlingsplanen syftar till att kartlägga, strukturera och prioritera arbetet.	Behovet av en handlingsplan för förorenad mark har redan lyfts fram från länsstyrelsen.	Antagen handlingsplan	MoB	Inom budgetram.	
4B	Miljö- och byggavdelningen bedriver ett aktivt arbete med förorenad mark genom att säkerställa att resurser för förorenad mark finns i tillsynsplanen.	Genom att säkerställa att resurser för förorenad mark alltid finns i tillsynsplanen säkerställs att arbetet kan fortgå.	Eftersom förorenad mark tar mycket tid och som regel inte är avgiftsfinansierad prioriteras området oftast ned, vilket innebär att inget arbete på området sker eller att det sker sporadiskt med få framsteg.	Resurser i tillsynsplanen /år	MoB	Prioriteringen innebär mindre avgiftsfinansierad tillsyn.	
4C	Prioritera i tillsynsplanen av miljöfarlig verksamhet efter avrinningsområde och status på vattenförekomsten.	Bidrar till att tillsyn prioriteras där störst risk för påverkan och utsläpp till belastade vattenförekomster sker.	Bidrar till vattenmyndighetens åtgärdsprogram.	Redovisas i den årliga tillsynsplanen.	MoB	Ingen kostnad.	
4D	Tillgängliggöra information om kemikalier för internt bruk för ökad förståelse och som kan användas som stöd till upphandling och inköp.	Öka kunskapen och förståelsen internt för en säkrare och miljövänligare hantering samt öka medvetenheten om	TIA står för framtagande av information. Informationen ska göras känd hos minst alla upphandlande enheter inom kommunen, vilket UE	Genomförd åtgärd senast 2025.	TIA, UE	Ingen kostnad.	

		kemikalieinnehållet i samband med inköp.	bidrar med. Uppföljande åtgärd om kravställande i upphandling bör tas fram efter åtgärden färdigställts.				
4E	Utred hur arbetet med giftfri miljö ska kunna bedrivas i förskola/skola	För att säkerställa ett kontinuerligt och framgångsrikt arbete med giftfri miljö inom skolans verksamhet måste ledningen aktivt arbeta med frågan och lyfta behovet av resurser för att kunna bedriva arbetet.	Åtgärden ska utmyнна i att behovet lyfts för resurser där det behövs och att ledningen börjar integrera frågorna i den befintliga verksamheten. Tex. vid upphandlingar och inköp, kunskapshöjande aktiviteter för såväl ledning och nämnd som personal, inventering och ev. utfasning av produkter m.m. Exempel på stöd i arbetet finns på Stockholm stads hemsida: https://leverantor.stockholm/fristaende-forskola-skola/minska-skadliga-kemikalier-i-forskolan-och-skolan/ Verksamheten har bedrivit åtgärdsarbete enligt handlingsplan tidigare, vilket kan användas för både utvärdering samt vidare utveckling.	Redovisning till BN årligen samt förslag på fortsatt arbete.	B	Inom ram. Åtgärden syftar till att ta upp behovet av kostnader.	
4F	Ställ miljö- och kemikaliekrav vid ny- och ombyggnation av byggnader och anläggningar.	Säkerställer att hälsosamma och sunda materialval görs i samband med ny- eller ombyggnation.	Tillämpa något av de verktyg som finns för byggande, till exempel Sunda Hus, BASTA eller Byggvarubedömningen.	Antal projekt/ Planperioden.	SB	Tas i samband med resp. projekt.	
4G	Utse en ansvarig avdelning för samordning av kemikaliehanteringen i kommunen.	En samordning säkerställer att information om ansvar, säkerhet och hantering samt förbättringsarbete som tex. utfasning av farliga kemikalier, kan nå de delar av verksamheten som är berörda.	För att kunna bedriva ett arbete med giftfri miljö, där kunskap om olika kemikalier och hantering av dessa kan stärkas och farliga ämnen fasas ut behöver kännedom om vart kemikalier finns i verksamheten finnas. För att sprida kunskap och information samt systematisk arbeta med förbättringar krävs vägar ut i verksamheten så rätt personer nås. Varje verksamhet har ett eget ansvar men arbetet bör koordineras centralt för	Utsedd ansvarig senast 2024. Åtgärden anses klar då utsedd finns. Samordningsarbetet sker därefter löpande.	KC för fastställa de av ansvarig avd., därefter utsedd avd.	Ingen kostnad för åtgärd. Resursbehov lyfts i nästa steg.	

			att säkerställa lagefterlevnad och arbetsgivarens ansvar likväl som att kunna bedriva ett förbättringsarbete inom miljömålet Giftfri miljö. Hur samordningsarbetet ska bedrivas (ex med hjälp av en kemikaliedatabas) vilka resurser som krävs o.s.v. utreds av utsedd ansvarig/avdelning.				
4H	Riktade informationsinsatser om eldning.	Riktade informationsinsatser som tydliggör vikten av och ökar förutsättningarna för eldning på rätt sätt, ge råd som främjar lägre utsläpp av dioxiner och andra luftföroreningar.	Bidrar till åtgärd 6 i vattenmyndighetens åtgärdsprogram.	Genomförd åtgärd.	MoB	Inom budgetram.	
4I	Inventering av släckmedel i kommunens verksamheter för att undvika onödig användning av skumsläckare.	Många av dagens skumsläckare innehåller miljöfarliga och hälsoskadliga fluortensider (PFAS) och håller på att fasas ut från marknaden. I kommunens lokaler bör släckare med kolsyrepulver användas där det inte föreligger särskilda skäl till användning av skumsläckare.	Vid utbyte av släckare ska hänsyn tas till miljöaspekten så att släckmedel väljs så att det inte innebär högre miljö- och hälsorisker än vad som är befogat utifrån platsens förutsättningar.	Genomförd åtgärd.	SB	Inom budgetram.	
4J	Kaffe och te som köps in av kommunen ska vara ekologiskt och rättvisemärkt.	Kaffe och te har en stor belastning på miljön. Genom att välja ekologiskt och fairtrademärkt minskar mängden bekämpningsmedel, den totala miljöbelastningen och bidrar till mer rättvisa arbetsvillkor för producenter.	Kommunen har enbart rådighet över det kaffe som köps in till sammanträden eftersom anställda betalar sitt kaffe själv.	% kaffe och te som är ekologiskt och fairtrademärkt/år	SB	Marginell ökning, rimlig inom ram.	
5	Hållbar samhällsplanering						
	Åtgärder	Syfte	Kommentar	Uppföljning	Ansvarig	Kostnad	GHPE
5A	Kommunen ska i markanvisningar och exploateringsavtal stimulera till installation av laddstationer och solceller.	Öka incitamenten från externa aktörer att bidra till den långsiktiga hållbara utvecklingen.	Kommunen kan inte ställa krav på externa aktörer men har god möjlighet att stimulera till hållbara incitament. Riktlinje bör tas fram för markanvisning och befintlig riktlinje för exploateringsavtal bör ses över.	Löpande.	SB	Ingen kostnad.	
5B	Kommunen ska i markanvisningar och exploateringsavtal stimulera till gröna inslag och naturbaserade lösningar.	Öka incitamenten från externa aktörer att bidra till den långsiktiga hållbara utvecklingen.	Kommunen kan inte ställa krav på externa aktörer men har god möjlighet att stimulera till hållbara incitament. Riktlinje bör tas fram för markanvisning	Löpande.	SB	Ingen kostnad.	

			och befintlig riktlinje för exploateringsavtal bör ses över.				
5C	Kommunen ska vid egen projektering och byggnation integrera gröna inslag och naturbaserade lösningar.	Öka den gröna infrastrukturen och tillämpandet av naturbaserade lösningar för ett långsiktigt hållbart samhälle och en god bebyggd miljö.	Kommunen ska i egna projekteringar och byggnationer använda naturbaserade lösningar och öka de gröna inslagen för att bidra till klimatanpassningen av samhället och säkerställa en långsiktigt hållbar utveckling.	Löpande.	SB	Tas i samband med resp. projekt.	
5D	Kommunal nybyggnation ska eftersträva att minst motsvara kraven för certifiering enligt Miljöbyggnad Silver och byggmaterial med låg klimatpåverkan ska främjas.			Krav/antal projekt	SB	Tas i samband med resp. projekt.	
5E	Träd ska bevaras och fler träd planteras i tätortsmiljöer för att öka beskuggning, framför allt i närheten av förskolor, skolor, lekplatser och äldreboenden.	Träd bidrar med skugga, dagvattenhantering, luftrening och reglera temperaturen.	Åtgärden innebär en restriktion mot att ta bort träd. Vid projektering kan träd behövas tas ned men ska då ersättas med nya träd i möjligaste mån. I samband med projekteringar ska hänsyn tas till möjligheten att plantera fler träd. I ett föränderligt klimat förutspås extremväder, tex värmeböljor och torka. Träd har stor förmåga att sänka temperaturen lokalt, men även generellt i städer. Temperatursänkningen beror dels på skuggverkan från kronan och avdunstning och transpiration från bladen och växtbädden.	Löpande.	SB	Kostnader kan tillkomma i projekt.	
5F	I detaljplanearbetet ska hänsyn tas till utrymme för gång- och cykeltrafik.	Genom att lämna utrymme för gång- och cykeltrafik i detaljplaner ökar förutsättningarna att förbättra och utveckla gång- och cykelstråk i kommunen både kort och lång sikt.	För att gång- och cykeltrafik ska kunna öka måste förutsättningarna finnas. Även om anläggningsåtgärder inte görs direkt bör en hänsyn tas till den framtida utveckling och behov som kan komma.	Antal detaljplaner där utrymme lämnats för gång och cykel.	SB	Inom budgetram.	
5G	Genomför en behovsutredning med investeringskalkyl för utbyggnaden av gång- och cykelvägar. Åtgärden ska utmynna i ett förslag om hur kommunen säkerställer en	Genom att arbeta aktivt med gång- och cykel frågan kan rätt förutsättningar för att fler ska gå och cykla skapas. Att arbeta för fler fotgängare och cyklister innebär flera långsiktiga fördelar	Hur kommunorganisationen ska arbeta med denna fråga långsiktigt bör utredas som en del av denna åtgärd. Huruvida det bör tas fram ett enskilt dokument, som till exempel en cykelplan, eller om	Redovisning av utredningen görs senast 2026.	SB	Åtgärden genomförs inom ram. I förlängningen kommer kostnader för	

	strategisk utbyggnad av gång- och cykelvägarna samt tillhörande infrastruktur såsom underhåll och parkeringar.	<p>som minskade utsläpp av växthusgaser från transporter, mindre luftföroreningar, säkrare trafiklösningar och förbättrad hälsa hos befolkningen.</p> <p>Särskilt fokus i prioriteringsarbetet ska ligga på säkra vägar till skolan, i syfte att i förlängningen öka antalet elever som går/cyklar till skolan.</p>	<p>det integreras i befintliga dokument, tex ÖP eller annan lösning.</p> <p>För att säkerställa att utbyggnaden av gång- och cykelvägar (GCV) sker både strategiskt och långsiktigt krävs prioritering och planering för att säkra resurser. Åtgärden syftar till att en sådan långsiktig plan ska finnas för kommunen. I vilken form, tex. en cykelplan, utreds inom ramen för åtgärden.</p> <p>En översyn av befintligt GCV genomförs under 2023 vilket ger en nulägesbild som kan användas som grund för utbyggnaden.</p>	I redogörelsen ska det framtida behovet och hur kommunen bör arbeta med frågan tas upp.		åtgärder och investeringar.	
6	Effektiv energianvändning och ökad andel förnybar energi						
	Åtgärder	Syfte	Kommentar	Uppföljning	Ansvarig	Kostnad	GHPE
6A	Solceller installeras i samband med takbyte eller nybyggnation.	Öka kommunens produktion av egen förnybar energi.	Gäller för kommunen och Eda Bostad.	Antal projekt tom. 2026	SB, EBAB	Tas i samband med resp. projekt.	
6B	Utreda möjligheten till energigemenskaper.	Utreda möjligheten till att kunna använda den egenproducerade energin i fler fastigheter för att ta tillvara på så mycket som möjligt innan överskottet går ut på elnätet.	Regleras i nya direktiv från EU och syftar till att gynna produktionen av förnybar energi.	Redovisas löpande för styrelse.	EBAB	Ingen kostnad för utredning.	
6C	Minskad elanvändning i kommunorganisationen med minst 20 % till 2026 enligt fastställd plan.	Minskad användning av energi innebär både en ekonomisk besparing, hushållning av resurser och att utrymme lämnas på elnätet när mindre el används.	Det finns goda förutsättningar att minska energianvändningen i de kommunala fastigheterna.	% minskad förbrukning 2026 jämfört med 2022	EBAB	Inom plan.	
6D	Minska fjärrvärmeförbrukningen med minst 25 %.	Effektivare användning av fjärrvärme innebär ett hushållande med resurser och en ekonomisk besparing.	Det bedöms finnas goda förutsättningar att minska användningen av fjärrvärme i de kommunala fastigheterna. Att använda fjärrvärmerna på ett mer effektivt sätt innebär både möjligheter att göra besparingar men också en hushållning av resurser.	% minskad förbrukning 2026 jämfört med 2022	EBAB	Inom plan.	

6E	Ta fram en plan för utbyggnaden av laddinfrastrukturen.	En plan för laddinfrastrukturen kan säkerställa att kommunen kan möta nuvarande och framtida behov av laddpunkter för laddbara fordon och bidra till lokala, nationella och internationella mål.	Åtgärden bör omfatta den långsiktiga utbyggnaden av kommunens interna laddinfrastruktur, men även definiera kommunens roll i utbygganden av den publika laddinfrastrukturen. Åtgärden genomförs via en arbetsgrupp under samordning av Hållbarhetsstrategi.	Förslag till plan redovisas senast 2025.	SB, TIA, EBAB	Arbetet sker inom budgetram.	
6F	Marknadsför och öka tillgången till energirådgivning för allmänhet, föreningar och små och medelstora företag.	Kommunen har kostnadsfri energirådgivning, vilket bör lyftas och tillgängliggöras i större omfattning för att få fler att bli intresserade av att genomföra energibesparande åtgärder. Intresset för att spara el är stort på grund av skenande elpriser, men alla känner kanske inte till tjänsten och ett ökat intresse kan göra att fler informationsinsatser kan genomföras.	Kultur och fritid och näringslivsstrategi kan tex. bistå med att sprida information och bjuda med energirådgivare i olika forum för att öka informations-spridningen och kunskapen. Miljö- och byggavdelningen kan upplysa om energirådgivningen i samband med tex. tillsynsbesök.	Redovisa genomförda aktiviteter.	EKR, KoF, KLS, MoB	Ingen kostnad.	
6G	Energirådgivning i samband med bygglov.	Genom att koppla in energirådgivare tidigt i byggprocesser kan byggherren få med sig nyttig kunskap som kan bidra till en effektivare användning av energi på både kort och lång sikt. Det bidrar till hushållning av energi och ekonomiska besparingar.	Bygglovshandläggarna har kontakten med byggherrar i samband med bygglov och bygganmälningar och kan då förmedla kontakt samt bjuda in till dialog med energirådgivare vid tex. tekniska samråd för att ge byggherren ökade möjligheter till effektiv energianvändning i tidigt skede.	Löpande.	MoB, EKR	Ingen kostnad.	
6H	Energifrågan integreras i tillsynen.	Öka kunskap, information osv.	Kompetensutveckling för inspektörer om energihushållning bör tillhandahållas.	Energi/antal tillsyner	MoB	Inom budgetram.	
6I	Utöka samarbetet med leverantören av fjärrvärmeenergin i Åmotfors för att utreda möjligheten att tillvarata värmeenergin på bästa sätt.	Utöka fjärrvärmenätet för att minska användningen av enskilda värmeanläggningar och optimera tillvaratagandet av den värmeenergi som redan produceras vid kraftvärmeverket.	Genom att utreda möjligheten att utöka fjärrvärmeleverantörens kapacitet ges fler fastigheter möjlighet att kopplas på vilket minskar mängden enskilda värmeanläggningar i samhället.	Genomförd utredning	EEAB	Inom budgetram.	
6J	Följ upp effektiviteten på fjärrvärmenätet.	Minska förluster i distributionen av fjärrvärmesystem.	Genom att följa upp effektiviteten i distributionsnätet kan åtgärder för minskade förluster identifieras.	Genomfört senast 2026.	EEAB	Inom budgetram.	
6K	Installera nytt värmesystem till restaurangen/servicehuset på valfjället.	Effektivare energianvändning.	Huset värms idag upp med direktverkande el, ett nytt värmesystem effektiviserar elanvändningen.	Genomförd åtgärd.	VSAB	Inom budgetram.	

6L	Ta fram en genomförandeplan för att byta ut lampor till LED på Valfjället.	Minska energiförbrukningen genom byte till mer energieffektiva ljuskällor.	Ett omfattande arbete är redan genomfört där stora delar av belysningen är utbytt till LED. De delar som återstår ska också ersättas till mer energieffektiva alternativ. För att säkerställa genomförande och investering	Genomfört senast 2026.	VSAB	Inom budgetram.	
6M	Ta fram ett förslag till investeringsbeslut om att ersätta kompressorer som används vid konstsnöproduktion till mer energieffektiva.	Minska elförbrukningen vid produktion av konstsnö.	De kompressorer som används idag är gamla och energikrävande. Genom att ersätta dessa mot modernare alternativ bedöms en stor energibesparing kunna göras.	Redovisat förslag senast 2025.	VSAB	Åtgärd inom ram, investering redovisas i åtgärd.	
6N	Bevaka möjligheten till att köra pistmaskin med fossilfritt drivmedel.	Minska fossila bränslen.	Pistmaskinen drar mycket bränsle och drivs idag av fossilt drivmedel. Genom att bevaka möjligheten till att köra pistmaskin med fossilfria drivmedel kan investeringar och planering för konvertering ske i god tid, vilket påskyndar utfasningen av fossila bränslen.	Redovisas årligen till styrelsen.	VSAB	Ingen kostnad.	
6O	Utred möjligheten att använda bioolja eller annan energikälla på fjärrvärmen i Åmotfors.	Minska utsläppen samt behovet av fossil energi.	Oljepannan används i huvudsak under sommaren då avfallsförbränningspannan ej är i drift.	Resultat av utredning presenteras senast 2026 till styrelsen.	EEAB	Inom budgetram.	